

www.humak.fi

Storytelling

Tarinallinen arviointi etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa

Riikka Hellman

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

(12/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Riikka Hellman

Opinnäytetyön nimi: Storytelling – Tarinallinen arviointi etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa

Sivumäärä: 49 ja 3 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Juha Niiranen ja Laura Castren

Työn tilaaja(t): Moona Kaitainen / Vantaan nuorisopalvelut / etsivä nuorisotyö

Opinnäytetyöni on tarinallisen arvioinnin pilotointi Kipinäryhmässä eli Vantaan etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa. Tarinallisen arvioinnin avulla saadaan nuorten ääni kuuluviin hieman eri tavalla, kun tavanomaisissa kyselyissä ja samalla tuottaa laadullista eli kvalitatiivista tietoa etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnasta ja sen vaikutuksista.

Ryhmätoiminnasta puuttuu kunnan työn arviointimalli, nuoret täyttävät Sovari-kyselyn sekä ryhmätoiminnan oman palautekyselylomakkeen. Tämän laadullisen tutkimuksen avulla pyrittiin ”löydöksiin” ilman tilastollisia menetelmiä. Laadullisessa tutkimuksessa käytettiin nuorten tarinoita, kun taas esimerkiksi Sovari-kyselyn tulokset perustuvat lukuihin. Opinnäytetyön avulla on mahdollista tuoda näkyväksi se arvokas työ mitä Vantaan etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta on sekä nuorten ääni saadaan kuuluviin hieman eri tavalla, kertomusten avulla.

Tavoitteena on saada etsivän nuorisotyön ryhmätoimintaan uudenlainen työn arviointimalli, joka olisi samalla asiakaslähtöinen ja työn kehittämisen malli. Tarinallinen arviointi tuottaa laadullista tietoa etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnasta ja sen vaikutuksista, samalla täydentäen muuta nuorisotyön arviointia ja tilastotietoa.

Ont-prosessi eteni lyhyesti seuraavanlaisesti:

Ohjaajat osallistuivat koulutukseen, jossa käytiin tarkemmin läpi mistä Storytelling-arvioinnissa on kyse. Entisiä Kipinäryhmän nuoria pyydettiin kirjottamaan tarinoita siitä, miten etsivä nuorisotyö on vaikuttanut heidän elämäänsä. Tarinat litteroitiin sekä koodattiin ja yritettiin löytää tarinan ydinsanoja, jotka yhdistävät tarinoita. Nuorten tarinoista laadittiin kehystys, joka perustui työntekijän omiin tietoihin sekä ammatilliseen näkemykseen. Tarinat luokiteltiin niissä esiintyvien tyyppillisten ilmaisu- tai piirteiden perusteella. Tuloksena: teema-alueet, jotka kuvaavat sitä, miten etsivään nuorisotyön ryhmätoiminta vaikutukset näkyvät: Minkälaisissa asioissa on erityisesti onnistuttu.

Teemoittelun jälkeen tarinoiden kerronnallinen analyysi, joka kuvaa etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnan prosessia eli mitkä tapahtumaketjut näyttävät johtavan nuorten merkityksellisiksi koettuihin tapahtumiin. Erittelyn tuloksena saadaan vastaus mikä on etsivän nuorisotyön rooli nuoren kasvuprosessissa ja mitkä ovat olleet eheyttäviä tekijöitä.

Opinnäytetyön tuloksista selviää, että etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta on turvallinen, jossa hyväksyvä ja turvallinen ilmapiiri, ryhmässä sai olla oma itsensä ja toiminta nuorilähtöistä sekä nuoren omaa toimijuutta lisäävää. Kohtaamiset ohjaajien kanssa ovat arvokkaita ja ohjaajilla on iso vaikutus nuoriin. Storytelling- tarinallista arviointia tullaan varmasti käyttämään vielä jollain tavalla etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa. Se kuinka usein arviointia tehdään, on vielä avoimena. Uskon, että tämä arviointimalli voisi toimia myös yksilötyötä tekevien etsivien työssä. Sillä saataisiin laadullisia tuloksia yksilötyön vaikuttavuudesta etsivän nuorisotyön piirissä olevien nuorten tilanteista. Olisi mielenkiintoista saada koko etsivän nuorisotyön kentältä laadullista tietoa työskentelystä ja sen vaikutuksista.

Asiasanat: Sosiaalinen vahvistaminen, narratiivisuus, tarinallinen arviointi, etsivä nuorisotyö

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Bachelor of humanities, Degree programme in Civic Activity and youth work

Author: Riikka Hellman

Title: Storytelling - A narrative assessment of An outreach youth work in group activities

Number of Pages: 49 and 3 attachment pages

Supervisor(s): Juha Niiranen and Laura Castren

Subscriber(s): Moona Kaitanen /Youth work of city of Vantaa /An outreach youth work

My thesis is a pilot project in the use of narrative evaluation in the outreach youth work group activities of the city of Vantaa also known as Kipinä-group. Using narrative evaluation makes the voice of the youth themselves heard in a different way compared to traditional questionnaires, and produces qualitative data on the outreach group and its effects simultaneously.

The group activity programme lacks a proper method for evaluating the work being done. The clients fill a so called Sovari-form and the feedback form of the Kipinä-group. The purpose of this qualitative feedback was to make findings without using statistical methods. The qualitative research was based on what the youth wrote about their experiences whereas the results of for example the Sovari-questionnaires are analysed with numerical methods. A thesis can make the important work done by the outreach youth work group visible in a unique way, via the writings of the youth.

The objective is to create a new client centric method for evaluating the work done by the outreach youth work group, a method that could also be used to improve the working methods. The narrative evaluation produces qualitative information on the work done in the groups and its effects, while also providing context to evaluate other aspects of youth work and the statistical data.

In short, the process was as follows:

The youth workers were taught what the "storytelling" evaluation is all about. Former clients of the outreach program were asked to write stories about how the program has affected their lives. The stories were transcribed and parsed for key words common to multiple stories. Using the knowledge and professional interpretation of the youth workers, the stories were put into a frame of reference. The stories were classified based on their characteristics and expressions used in them. The results: finding out the thematic areas in which the effects of the youth work can be seen; what kind of things have been most successful.

After the thematic classification the narrative evaluation can be made to find out the processes used by the youth workers. This reveals which processes seem to result in the events that felt meaningful from the youth's perspective. The results of the breakdown tell us about the role of the outreach program in the growth process of the youth and what were the healing factors.

The results show that the outreach group activities created a safe environment with an accepting atmosphere. The groups allow their members to be themselves, the work is centered on the youth and helps them become active. Contacts with the youth workers feel valuable and the workers have a big impact on the youth.

Narrative evaluation will most likely be used in one way or another in the outreach group activities. How often this should happen is still an open question. I believe this method of evaluation could also be used by the non-group outreach youth workers. That would give us qualitative data on the effectiveness of the individual work done among the youth. It would be interesting to get qualitative data from all reaches of the field of youth work and its effects.

Keywords: Empowerment, narrative, storytelling, An outreach youth work

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TILAAJA.....	6
2.1	Mitä kehitetään, miksi ja miten?	7
2.2	Mitä tuottaa - Vastaa kysymyksiin?	8
3	ETSIVÄ NUORISOTYÖ	8
3.1	Kipinä - Etsivä nuorisotyö Vantaalla.....	10
3.2	Ohjautuminen etsivään nuorisotyöhön	12
3.3	Kipinäryhmä – etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta	12
4	SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN	15
4.1	Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä	16
4.2	Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteet etsivässä nuorisotyössä.....	19
4.3	Sosiaalinen vahvistaminen Kipinäryhmässä	22
5	NARRATIIVISUUS	25
5.1	Narratiivisuus tutkimusmenetelmänä	26
5.2	Kerronnallinen haastattelu ja narratiivinen analyysi	27
5.3	Merkityksellisten kertomusten tuottamisen eettisiä kysymyksiä.....	28
6	STORYTELLING – TARINALLINEN ARVIOINTI.....	29
6.1	Missä tarinallista arviointia on käytetty?	29
7	MISTÄ STORYTELLING -TARINALLISESSA ARVIOINNISSA ON KYSE?	31
7.1	Storytelling -tarinallisen arvioinnin prosessin kuvaus	33
8	MITÄ JÄI KÄTEEN – TULOKSET	38
8.1	Mitä teemoista nousi esille?	42
8.1.1	Kohtaaminen ohjaajan kanssa.....	42
8.1.2	Mahdollisuus oppia uutta	44
8.1.3	Aukkojen paikkaus.....	45
8.1.4	Uudet ystävät	47
9	JATKOTYÖSKENTELY – miten tästä eteenpäin?	47
10	LÄHTEET.....	50
11	LIITTEET	54

1 JOHDANTO

Olen työskennellyt pitkään nuorisotyön piirissä niin alueellisessa nuorisotyössä, erityisnuorisotyössä, työpajatoiminnassa ja nyt viimeiset neljä vuotta etsivässä nuorisotyössä ryhmätoiminnan puolella. Nuorisotyön kenttä on laaja, työtavat ovat monipuolisia ja sitä tehdään niin kunnissa kuin järjestöissä. Järjestön ja kunnan palveluksessa työskentelevillä työntekijöillä on sama fokus eli nuorten hyvinvoinnin lisääminen ja tukeminen. Nuorisotyön merkitys on kasvanut viime vuosina, yhtenä syynä on nuorisotyön uudet muodot esim. etsivä nuorisotyö, netissä tehtävä nuorisotyö, pk-seudulla raiteilla tehtävä nuorisotyö sekä nuorisotyön tiivistynyt yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Juuri muiden toimijoiden arvostus nuorisotyötä kohtaan on kasvanut ja nuorisotyöntekijät koetaan nuorten elämään vaikuttavana toimijana. Vaikka nuorisotyön arvostus on noussut ovat osa päättäjäistä, kunnan virkamiehistä vielä etäisiä nuorisotyön arjesta ja osalla on ehkä vielä vanhentunutta tietoa nuorisotyöstä. (Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry 2017, 14-16.)

Tämän takia on erittäin tärkeää, että nuorisotyöntekijät pitävät ääntä itsestään sekä tuovat päättäjien ja muiden toimijoiden tietoon arvokkaan ja tärkeän työn sisältöä. Nuorisotyö on näkynyt positiivisesti viime vuosina mediassa näin myös etsivä nuorisotyö tosin ehkä enemmän Vamos- toiminnan kautta. Etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta on erittäin haastavaa mutta arvokasta ja tuloksellista työtä. Ryhmätoiminnassa kohdataan nuori aidosti, nuorta kuunnellen sekä rakennetaan nuoren luottamusta niin viranomaisiin kun muihin nuoriinkin, sillä nuoren usko ympäröivään maailmaan voi olla hyvinkin heiveröinen.

Olin pitkään miettinyt opinnäytetyön aihetta, pyöritellyt eri vaihtoehtoja mielessäni. Kuultuamme työpaikalla, että ryhmätoimintamme on mahdollista osallistua Storytelling-tarinallisen arvioinnin pilotointiin, niin vastasimme heti kyllä. Ryhmätoiminnassa ei ole kunnollista työn arviointimallia, joten olimme valmiita kokeilemaan jotain uutta sekä samalla saisin itselleni kiinnostavan opinnäytetyön aiheen. Nuoret täyttävät Sovarikyselyn sekä meidän oman palautekyselylomakkeen, mutta näiden lisäksi tarvitaan tähän

työmuotoon erillinen laadullinen arviointiväline. Tämän opinnäytetyön avulla on mahdollista tuoda näkyväksi se arvokas työ mitä Vantaan etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta. Lisäksi saadaan nuorten ääni kuuluviin hieman eri tavalla, kertomusten avulla. Sen lisäksi, että nuorten ajatukset ryhmätoiminnasta tulevat työntekijöiden ja johdon tietoisuuteen myös työntekijöiden itseluottamus paranee, kun analyysin kautta näkevät työn vaikuttavuuden nuoren elämään. Meidän lisäksi Storytelling-tarinallisessa arvioinnissa on Vantaalta mukana Pähkinärinteen nuorisotila sekä nuorisotyöntekijöitä Espoosta. Storytelling-prosessiin kuuluu kolme puolen päivän koulutusta missä käydään läpi tarinallista arviointia sekä harjoitellaan käytännössä arviointia.

Tavoitteena on saada asiakaslähtöinen arvioinnin ja työn kehittämisen malli. Parhaimmillaan opinnäytetyön tarinallinen arviointi tuottaa tietoa ryhmätoiminnan prosesseista: Mitkä tapahtumaketjut ja toiminnot tuottavat hyviä kokemuksia ja mitä hyvää niistä on nuorelle seurannut? Nuorten tarinoita voi myös mahdollisuuksien mukaan julkaista sosiaalisessa mediassa, jolloin työmme näkyvyys lisääntyy.

Jos, opinnäytetyön tulokset ovat hyvät, niin tarinallinen arviointi mahdollisesti jää pysyväksi Kipinäryhmän työkaluksi sekä mahdollisesti myös yksilötyötä tekevien etsivä nuorisotyöntekijöiden käyttöön.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TILAAJA

Kehittämistyön tilaaja on Vantaan kaupungin etsivä nuorisotyö ja tässä tapauksessa sen ryhmätoiminta. Työntekijöitä etsivässä nuorisotyössä on yhdeksän, joista yksi on sairaanhoitaja. Kolme työskentelee ryhmätoiminnan puolella loput yksilötyön puolella. Etsivä nuorisotyö on tarkoitettu 16 – 28 –vuotiaille koulutuksen ja työn ulkopuolella oleville vantaalaisille nuorille. Keskeistä toiminnassa on selkeyttää nuoren elämäntilanne ja etsiä vastauksia häntä askarruttaviin kysymyksiin.

Etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa eli Kipinäryhmässä on kolme ohjaajaa ja max. 18 nuorta. Ryhmä on tarkoitettu nuorille, jotka eivät pysty haastavan elämäntilanteen takia

opiskelemaan, olemaan nuorten työpajatoiminnassa tai työskentelemään kokopäiväisesti. Toimintamme painottuu nuorten elämäntaitojen, - ja minä kuvan vahvistamiseen sekä ehkä tärkeimpänä sosiaaliseen vahvistamiseen. Näiden lisäksi käsittelemme myös työelämätaitoja, talous ja asumiseen liittyviä asioita sekä selkeytämme nuoren tulevaisuuden suunnitelmia, oli se sitten opiskelu tai nuorten työpajatoiminta. Nuoret ovat ryhmässä 1 – 4-päiväisenä, oman elämäntilanteensa mukaan. Toiminta on maanantaista perjantaihin klo 10-15. Kipinäryhmään ohjaututaan etsivän nuorisotyön huoli-ilmoituksen kautta. Ryhmän nuorilla on useasti mielenterveyden haasteita, sosiaalisten tilanteiden ahdistusta sekä useimmat ovat pahasti koulukiusattuja.

2.1 Mitä kehitetään, miksi ja miten?

Kyseessä pilotointi, jossa kehitetään etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnan laadullista arviointia nuorten kertomusten pohjalta. Kyse myös työn kehittamisestä; nuorten ja työntekijöiden pohdiskeleva keskustelu etsivän nuorisotyön prosesseista ja vaikutuksista. Tarinallinen arviointi tuottaa laadullista tietoa etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnasta ja sen vaikutuksista, samalla täydentäen muuta nuorisotyön arviointia ja tilastotietoa. Tarinallisuuden etu tilasto-, kysely- ja indikaattoripohjaisiin kuvauksiin on, että kertomusten kautta päästään kiinni nuorten tunteisiin, kokemustietoon sekä sellaisiin merkityksellisiin tapahtumiin, jotka näyttävät olennaisesti vaikuttavan ajatteluun, asenteisiin, elämäntapoihin, elämänkulkuun. (Siurala, Sinisalo-Juha, Heikkilä, Mikkonen, Sundberg & Vahteri 2019, 4.)

Opinnäytetyöni tietoperusta koostuu sosiaalisesta vahvistamisesta, tarinallisuusnarratiivisuudesta sekä Storytelling – tarinallisen arvioinnin käsikirjasta. Etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta pohjautuu pitkälti sosiaalisen vahvistamiseen sillä ryhmätoiminta mm. vahvistaa nuoren voimavaroja. Narratiivisuus on tärkeässä roolissa sillä nuorten tarinat ovat tutkimuksen lähde. Storytelling- tarinallisen arvioinnin käsikirja toimii isossa roolissa tässä pilotoinnissa. Empiirisenä aineistona on analysoidut nuorten kertomukset ja tarinallisen arvioinnin prosessin kuvaaminen.

2.2 Mitä tuottaa - Vastaa kysymyksiin?

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkälaisia vaikutuksia etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnalla on ollut nuoriin?
2. Kokemukset Storytelling menetelmän käytöstä etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnan arvioinnissa?

Opinnäytetyön tarkoitus on pilotoida uutta arviointimallia etsivän nuorisotyön ryhmätoimintaan. Ryhmätoiminnan vaikuttavuudesta puuttuu hyvä arviointimalli. On toki sovari-kysely, jonka jokainen ryhmästä lähtevä nuori täyttää mutta tämän lisäksi voisi olla hyvä saada tähän työmuotoon erillinen laadullinen arviointiväline. Jos, tämä tarinallinen arviointiväline koetaan hyväksi, voidaan tätä mallia hyödyntää tulevaisuudessa sekä laajentaa mahdollisesti myös etsivän työn yksilötyöhön. Opinnäytetyön tuloksia voidaan tarvittaessa käyttää hankerahoituksen raportoinnissa rahoittajille. Toisaalta nuorten tarinoiden avulla voidaan myös tuoda esille työn tärkeyttä esim. julkaisemalla tarinoita sosiaalisessa mediassa.

3 ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Etsivän nuorisotyön juuret ovat lähtöisin Norjan etsivästä työstä, jota on tehty syrjäytyneiden nuorten parissa jo kauan aikaa. Suomessa on tehty etsivää työtä 1960-luvulta alkaen, jolloin työskenneltiin jengien parissa uudella tavalla eli menemällä ulos sinne, missä nuoret ovat. Työ muuttui 1970-luvulla, kun aloitettiin työskentely Norjan mallin mukaisesti riskialueilla elävien nuorten parissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 5.) Työ oli kadulla tehtävää työtä, jossa kohderyhmänä olivat palveluiden ulkopuolella, vaikeassa elämäntilanteessa olevat erityisryhmät esim. narkomaanit tai prostituoidut. Työtä tehtiin työparioitteella, yrittäen luoda kontakteja nuoriin ja samalla yritettiin sopia tapaamisia myös muualle, kuin kadulle. Etsivä nuorisotyö käsitteen luojana pidetään norjalaista psykologia Haldis Hjortia. Hän työskenteli pitkään psykologina ja huomasi työssään, että monet nuoret jäivät yhteiskunnan avun ulkopuolelle. (Koivuranta & Rasi 2008, 11.)

Suomessa etsivää nuorisotyötä on tehty pitkään, mutta virallisesti käsite etsivä nuorisotyö on liitetty toimintaansa 1990-luvulla, kun Tampereen etsivässä nuorisotyössä aloitettiin projekti, jossa hyödynnettiin norjalaista mallia. Suomessa etsivällä nuorisotyöllä tehtiin aluksi monenlaisia projekteja ja hankkeita joko kunnallisella tasolla tai vapaaehtoisin voimin. (Koivuranta & Rasi 2008, 11.) Vuonna 2008, opetus- ja kulttuuriministeriö aloitti rahoittamaan kunnissa etsivän nuorisotyön kokeiluja, tämä oli osana sosiaalisen vahvistamisen palvelukokonaisuutta. Etsivä nuoristyö kirjattiin nuorisolakiin ensimmäisen kerran 2011, jolloin opetus- ja kulttuuriministeriö aloitti myös myöntämään kunnille avustusta etsivän nuorisotyön järjestämiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 5.)

Etsivää nuorisotyötä on haasteellista määrittää, koska samaa työtä nimitetään eri paikkakunnilla eri nimillä. Voidaan sanoa, että etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka pyrkimyksenä on tavoittaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka eivät ole tuen piirissä tai ovat jääneet palveluiden ulkopuolella. Etsivän nuorisotyön asiakkaat ovat jääneet koulutuksen tai työelämän ulkopuolella tai voivat tarvita tukea päästääkseen tarvittavan tuen piiriin. Etsivä nuorisotyö on aina vapaaehtoista nuorelle ja sen pyrkimys on vahvistaa nuoren valmiuksia päästä elämässä eteenpäin. Tämä on ehkä yksi etsivän nuorisotyön valttikorteista sillä tämä voi madaltaa nuoren saapumista etsivän luokse sekä sitouttaa prosessiin. Työntekijä ei ole viranomainen vaan on nuoren puolella ja auttamassa esim. viranomaisten kanssa tuomalla nuoren ääntä kuuluviin. Etsivän nuorisotyön yksi tarkoitus on olla turvallinen ja luotettava aikuinen nuoren elämässä. Monilla etsivän nuorisotyön nuorilta tämä kontakti voi puuttua. (Työpajayhdistys 2019a.)

Etsivä nuorisotyö etsii yhdessä nuoren kanssa ratkaisuja nuoren pulmiin sekä tukee nuorta hakeutumaan tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Työskentelyn keskiössä on itse nuori, joka työntekijän tuella tekee itse päätöksensä tulevaisuutensa suunnasta, voidaan myös sanoa, että etsivä nuorisotyöntekijä on rinnalla kulkija ja nuoren äänitorvi. Etsivän nuorisotyön asiakkuus voi kestää jopa vuosia sillä alkuun luottamuksen löytämiseen voi mennä aikaa sekä työskentely voi olla hyvinkin intensiivistä. Työskentely liikkuu nuorisotyön ja sosiaaliohjauksen rajapinnalla, tosin on selkeästi enemmän nuorisotyön

puolella sillä sitä ohjaa nuorisolaki. Etsivä nuorisotyö on seinätöntä ja liikkuvaa eli työntekijät liikkuvat sinne missä nuoren on turvallista ja hyvä olla. On se sitten nuoren koti, kahvila tai lenkkipolku. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 7-8.)

Etsivää nuorisotyötä, kuten muutakin nuorisotyötä, ohjaa ensisijaisesti Nuorisolaki 1285/2016. Etsivää nuorisotyötä tuetaan valtion avustuksilla ja sitä tehdäänkin lähes kaikissa Suomen kunnissa. Etsivä nuorisotyö voi sijoittua kunnassa esim. sosiaalitoimen, nuorisotoimen tai työllisyyspalveluiden alaisuuteen. Etsivän nuorisotyön periaatteet ovat seuraavat: vapaaehtoisuus ja itsemääräämisoikeus, nuorilähtöisyys, kunnioitus, rinnalla kulkeminen, nuoren puolella ei puolesta, kokonaisvaltaisuus, luottamuksellisuus, moniammatillinen yhteistyö. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018a, 8.)

3.1 Kipinä - Etsivä nuorisotyö Vantaalla

Vantaalla etsivä nuorisotyö kuuluu nuorisopalveluiden alaisuuteen. Etsivän nuorisotyön tukipiste on Kipinä-talo, joka sijaitsee keskeisellä paikalla Tikkurilassa johon kulkuyhteydet ovat hyvät. Työntekijöitä on 9 joista yksi työskentelee sairaanhoitajana, kolme ryhmätoiminnan puolella loput yksilötyön puolella. Vantaan etsivä nuorisotyö on tarkoitettu 16 – 28 –vuotiaille koulutuksen ja työn ulkopuolella oleville vantaalaisille nuorille. Keskeistä toiminnassa on selkeyttää nuoren elämäntilanne ja etsiä vastauksia häntä askarruttaviin kysymyksiin. Vaikka etsivä nuorisotyö luetaan erityisnuorisotyöhön niin Vantaalla on myös erikseen erityisnuorisotyöntekijöitä, jotka työskentelevät alle 18-vuotiaiden kanssa. He tekevät koulujen kanssa yhteistyötä, työskentelevät nuorisotaloilla sekä jalkautuvat kadulle nuorten pariin.

Useimmat etsivän nuorisotyön asiakkaista ovat jo syrjäytyneet tai syrjäytymisuhan alla eli he ovat olleet kotona useamman vuoden ajan. Syrjäytyneet sanaa ei tosin enää oikeastaan käytetä vaan sen tilalle on uuden nuorisolain myötä otettu sosiaalinen vahvistaminen joka on syrjäytymisen ehkäisyä eikä ole sanana niin leimaava kun syrjäytyminen (Kuure 2015, 8.) Toisaalta, jos nuori on ollut kotona monta vuotta eikä ole minkään palveluiden piirissä niin voisiko häntä sanoa syrjäytyneeksi? Ainakin hän on jäänyt yhteiskunnan palveluiden ulkopuolelle. Saara Salonen (2017) viittaa

nettiartikkelissa, että nuorten syrjäytyminen pitää sitkeästi pintansa keskusteluissa. Alun perin 90-luvun laman aikaan puhuttiin jo syrjäytyneistä nuorista sekä vuoden 2008 finanssikriisin aikaan keskustelu nuorten syrjäytymisestä nousi uudelleen puheeksi. (Salonen 2017.)

Kumpanakin aikakautena pääpuheenaiheet olivat työttömyys ja koulutus ja nämä kaksi aiheita nousevat edelleenkin pinnalle, kun puhutaan syrjäytyneistä nuorista. Eli nuoret, jotka ovat vailla työtä tai opiskelupaikkaa. Usein tukeudutaankin NEET-indikaattoriin (Not in Employment, Education or Training) kun määritellään syrjäytyminen. (Salonen 2017.) Toisaalta etsivän nuorisotyön tyypillinen asiakas on juuri työmarkkinoiden ja opiskeluiden ulkopuolella oleva nuori.

Sen lisäksi, että etsivän nuorisotyön nuoret ovat vailla opiskelu, tai työpaikkaa on heillä usein mielenterveyden kanssa haasteita tai sosiaaliset tilanteet hankalia jonka johdosta kodista poistuminen voi olla vaikeata. Tämän takia nuorten kanssa työskentely on usein hyvin pitkäkestoista ja intensiivistä. Voi kestää kuukausia ennen kuin työntekijä saa nuoren kontaktin ja luottamus nuoren ja työntekijän välillä syntyy. Vantaalla etsivä nuorisotyö tekee paljon kotikäyntejä eli tapaavat työparin kanssa nuorta kotona. Tämä tuo nuorelle turvaa, kun ei tarvitse lähteä kodista pois, jos muutenkin julkiset paikat ja liikennevälineet ahdistavat.

Vantaalla toimii myös Ohjaamo, joka on enemmän ohjaavaa työtä eteenpäin eikä niin intensiivistä, kun etsivä työ. He järjestävät myös erilaisia kursseja sekä esim. KELAn työntekijän päivystyksiä. Ohjaamon kohderyhmänä ovat ne nuoret, jotka tarvitsevat lyhytkestoista ohjausta sekä buustia työ, - opiskelu, -asuntoasioissa. Ohjaamo ja etsivä nuorisotyö tekevät paljon yhteistyötä. Ohjaamon nuoret ohjautuvat etsivään työhön, jos tilanne on haastava ja nuori tarvitsee pitkäkestoisempaa työskentelyä ja asioiden selvittämistä. Etsivä nuorisotyöntekijät hyödyntävät Ohjaamon palveluita esim. juuri KEELA tai sosiaaliohjaajan päivystystä. (Ohjaamo/ Vantaan Kaupunki 2019.)

3.2 Ohjautuminen etsivään nuorisotyöhön

Vantaan etsivään nuorisotyöhön ohjaututaan pääsääntöisesti huolinuori-ilmoituksen kautta, ilmoituksen voi tehdä mm. viranomainen, koulu, puolustusvoimat, nuoren läheinen tai nuori itse. Nuorelle ilmoitetaan aina kun hänestä on tehty huolinuori-ilmoitus etsivään nuorisotyöhön. Huoli-ilmoituksen voi tehdä myös puhelimitse. Huolinuori-ilmoitusten lisäksi osa nuorista hakeutuu suoraan etsivän nuorisotyön piiriin tulemalla tapaamaan etsivä nuorisotyöntekijää päivystysaikaan tiistaisin klo 12-18 joko tulemalla itse tai jonkun läheisen kanssa. Huolinuori- ilmoituksia tulee Vantaalla n. 15-20 kappaletta viikko. Suurin osa ilmoittajista ovat eri oppilaitokset ja erityisesti toisen asteen ammattioppilaitokset työskentelevät tiiviisti etsivän nuorisotyön kanssa. Huoli-ilmoitukset jaetaan kerran viikossa ja nuoreen ollaan yhteydessä viikon sisällä. Nuoriin ollaan yhteydessä puhelimitse, tekstiviestitse, sosiaalisen median kautta, kotikäynnillä tai jos nuorta ei muuten tavoiteta, hänelle lähetetään kirje, missä kerrotaan etsivästä nuorisotyöstä. (Kipinä – etsivä nuorisotyö/ Vantaan Kaupunki 2019.)

Nuori ei välttämättä heti ensimmäisellä tavoittelukerralla lähde etsivän työn piiriin. Työskentely alkaa, kun aika on nuorelle sopiva. Nuori päättää itse ottaako hän etsivän työn tukea vastaan. Oikea-aikaisuus nuoren kanssa työskentelyssä on enemmän kuin tärkeätä. Työskentely on vapaaehtoista, tapahtuu nuoren ehdoilla ja työskentely aloitetaan siitä mihin nuori kokee tarvitsevänsä apua. Nuoren kanssa edetään pikkuhiljaa ja haetaan luottamusta nuoreen. Työskentelyn aloittamiseen voi mennä jopa vuosi. Nuori tipahtaa helposti eri palveluiden väliin, jos vastuu palveluihin hakeutumisesta jätetään yksin nuorelle. Palveluista toiseen saattaminen on tärkeätä ja tässä etsivä nuorisotyö on avainasemassa. Tuki ja kannustus on tärkeätä varsinkin yksinäisyydestä kärsiville nuorille, joita etsivän nuorisotyön asiakkaina on paljon.

3.3 Kipinäryhmä – etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta

Kipinäryhmä on etsivän nuorisotyön pienryhmätoimintaa johon nuoret ohjautuvat huolinuori-ilmoitusten kautta. Ryhmään ei voi tulla itsenäisesti vaan aina yhteistyössä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Ryhmässä on kolme ohjaajaa ja max. 18 nuorta. Toiminta painottuu nuorten elämäntaitojen, - ja minäkuvan vahvistamiseen sekä

painopiste on sosiaalisessa vahvistamisessa. Näiden lisäksi selkeytämme nuoren tulevaisuuden suunnitelmia, oli se sitten opiskelu tai nuorten työpajatoiminta.

Ryhmän tavoitteena on luoda nuorelle ympäristö, joka tukee toisaalta yksilöllisyyden ja terveen itsetunnon ja toisaalta tasa-arvoon ja suvaitsevaisuuteen pohjautuvan yhteisöllisyyden kehitystä. Yhteisöllisyys tarkoittaa Kipinäryhmässä yhdessä tekemistä, myönteistä panostusta ryhmän toimintaan, yhteisiä tavoitteita, sitoutumista ryhmään, suhteita, joissa sekä yksilöllinen, että kollektiivinen ymmärrys lisääntyvät, vastavuoroista kunnioitusta ja vuorovaikutussuhteita, erilaisuuden arvostamista ryhmän sisällä ja kiinnostusta ryhmän sekä yksilöiden hyvinvoinnin edistämiseen.

Monet ryhmään tulevat nuoret ovat olleet kotona pidemmän ajan tai sosiaaliset tilanteet ovat ahdistavia, jonka vuoksi ryhmässä toimiminen on hyvä aloittaa pikkuhiljaa yksi- tai kaksipäiväisesti. Ryhmä on maanantaista perjantaihin klo 10-15, nuoret ovat ryhmässä 1-4-päiväisenä, oman tilanteen mukaan. Tyypillinen nuori on n. 20-vuotias, jättänyt toisen asteen koulutuksen kesken ehkä useammankin kerran. Nuorella voi olla mielenterveyden haasteita, sosiaalisten tilanteiden ahdistusta sekä usein miten koulukiusattuja ja yksinäisiä. THL määritelmän mukaan nuoret itse kokevat usein itsensä syrjäytyneeksi juuri yksinäisyyden ja ystävien puutteen vuoksi (Terveyden ja hyvinvointilaitos 2019).

Etsivän nuorisotyön käsikirjassa puhutaan nuorisotyön arvoista ja aatteista, jotka näkyvät myös Kipinäryhmän työskentelyssä. **Työskentely on vapaaehtoista** eli ryhmätoiminta on nuorelle vapaaehtoista. Hän ei saa työmarkkinatukea, ainoastaan ryhmäpäivinä ilmaisen ruoan sekä bussilipun. **Nuori määrittelee itse mitä asioita haluaa käsitellä ja missä järjestyksessä.** Nuoren kanssa täytetään alkukartoituslomake missä kysytään mm. nuoren koulutusta, elämäntilannetta, terveyteen liittyviä kysymyksiä. Lomake on työntekijän tukena työskennellessä nuoren kanssa. Lomakkeen avulla saa hyvin tietoa niistä asioista mihin nuori tarvitsee sillä hetkellä eniten tukea ja apua. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 8.)

Työskentely on nuorilähtöistä ja lähtee nuorten tarpeista. Vaikka Kipinäryhmässä on viikkorunko, joka koostuu tietyistä teemoista niin teemojen aiheet lähtevät nuorten tarpeista. Hyvänä esimerkkinä asuminen, jos ryhmässä useampi nuori muuttamassa omaan asuntoon on erittäin hyvä ottaa tähän aiheeseen liittyviä harjoitteita. Toisaalta jos, ryhmässä on nuoria, joille sosiaaliset tilanteet ovat haastavia paneudutaan näihin haasteisiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 8.)

Tämä kaikki vaatii ohjaajien herkkyyttä ja ”tuntosarvia”. **Nuori asettaa itse tavoitteensa omalle elämälle** ja Kipinäryhmän nuoret asettavat yhdessä omaohjaajan kanssa tavoitteen, joka tukee ryhmässä toimimista sekä nuoren omaa elämää. Useasti se voi olla arjenhallintaan liittyvä sillä ryhmän nuoret ovat olleet pitkään kotona ja arkirytmiksi voi olla hyvinkin sekaisin. Jollekin toiselle se voi olla oman mielipiteen ilmaisu, että rohkaistu sanomaan mitä on asioista mielestä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 8.)

Työskentelyssä näkyy nuoren kokonaisvaltainen kunnioitus sellaisena, kun hän on. Toimintamme on yhdenvertaista ja nuoret ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautuneisuudesta, etnisestä taustasta tai uskonnosta. Nuoren arvomaailma hyväksytään, vaikka olisikin oman ajatusmaailman kanssa erilainen. Mitään propagandaa ei tietenkään ryhmässä hyväksytä. Toisaalta nuoren ajatusmaailmaa voi myös avartaa tuomalla ohjaajan ajatuksia nuoren tietoisuuteen. Tällä tavalla saa erittäin hyvän keskustelun nuorten kanssa. Nuori oppii samalla myös tärkeitä keskustelutaitoja, jotka ovat välillä nuorilla hyvinkin hukassa. Ohjaajan rooli on tässä tärkeä, hän ei voi lähteä puskemaan vain omasta mielestä oikeaa ratkaisua nuorelle vaan hänen on myös hyväksyttävä nuoren ajatustapa ja kuunnella nuorta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 8.)

4 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN

Mehtosen (2011) mukaan sosiaalinen vahvistaminen on ehkäisevää työtä ja nuoren kokonaisvaltaista elämänhallinnan tukemista, jossa tavoite on yhteinen ja jaettu. Uskon nuorisotyön kentän vastaavan sosiaaliseen vahvistamiseen samoin, miten Mehtonen on määrittänyt. Sosiaalisen vahvistamisen painopisteen on katsottu olevan ehkäisevässä työssä ja tavoitteena nuoren yhteisölliseen toimintaan kiinnittyminen ja aktiivinen kansalaisuus. Nuorisolain perusteluosassa on myös määritelty, että sosiaalinen vahvistaminen keskittyy syrjäytymisen riskiryhmissä oleviin nuoriin. (Mehtonen 2011, 13, 18.)

Riskiryhmässä olevilla nuorilla tarkoitetaan nuoria, joilla on mm. matala koulutus, takana pitkäaikainen työttömyys ja toimeentulo-ongelmia (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2019). Edellä mainittujen osa-alueiden lisäksi nostaisin esille myös elämänhallintaan liittyvät ja terveydelliset ongelmat, nuorten sosiaalisten suhteiden vähyyden sekä nuorten syrjäytymisen yhteiskunnallisesta osallisuudesta. Toisaalta nämä ovat myös niitä nuoria, jotka eivät ole enää ehkä syrjäytymisvaarassa vaan heidän kanssaan tehdään enemmänkin korjaavaa työtä. Tämä ainakin näkyy Vantaan etsivän nuorisotyön asiakkaissa sillä monet nuoret ovat juuri niitä, jotka ovat olleet pitkään kotona ja etsivät käyvät heidän kanssaan pitkään motivointityötä, että saisivat nuoren luottamaan aikuiseen ja ottamaan apua vastaan. Tämä ei välttämättä toteudu ensimmäisillä kotikäynneillä vaan etsivä nuorisotyöntekijä voi joutua käymään useamman kerran nuoren kotona ennen kuin hän välttämättä edes avaa etsivälle ovea. Nuoren avatessa oven etsivälle nuorisotyöntekijälle, hän on valmis ottamaan apua vastaan.

Sanapari syrjäytymisen ehkäisy on monille tuttu. Vuoden 2006 nuorisolain myötä on otettu käyttöön sosiaalinen vahvistaminen syrjäytymisen ehkäisyn sijasta. Sosiaalinen vahvistaminen sanaa ei koeta niin leimaavaksi, kun syrjäytymisen ehkäisy ja itseasiassa se viittaakin prosessiin, jossa parannetaan pikkuhiljaa nuorten elämäntilannetta ja –hallintaa. (Kuure 2015, 8). Toisaalta kun puhutaan riskiryhmistä ja sosiaalisesta

vahvistumisesta ei mielestäni voida välttyä syrjäytymisen ehkäisyyn liittyviltä käsitteiltä vaan ne kuuluu ymmärtää.

Vuoden 2006 Nuorisolain lakipykälän ruotsinkielisessä versiossa sosiaalinen vahvistaminen on määritelty sosiaalisen identiteetin vahvistamiseksi – stärkele sociala identitet. Tämä mielestäni kuvaa hienosti sosiaalista vahvistamista eli nuoren identiteetin vahvistamista. Nuorisolaki (1285/2016) muuttui jälleen vuonna 2016 ja sosiaalinen vahvistaminen sana poistettiin kokonaan. Vaikka sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä on poistettu Nuorisolaista, niin laista löytyy viitteitä sosiaaliseen vahvistamiseen eli nuoren identiteetin vahvistamiseen. Nuorisolain tavoitteena on tukea nuoren kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimista (Nuorisolaki 1285/2016, 2§). Mielestäni tässä ilmenee nuoren identiteetin vahvistaminen, sillä tukemalla nuoren kasvua ja itsenäistymistä tuetaan nuoren identiteettiä ja sen kasvua.

Ennen vuoden 2006 Nuorisolaki uudistusta ei sosiaalista vahvistamista edes tunnettu nuorisotyötä ja –politiikkaa käsittelevässä lainsäädännössä. Aiemmin nuorisotyötä ohjaava käsite oli nuorten elinolot, jolla tavoiteltiin koko nuorten elinoloja kattavaa politiikkaa. Nuorisotyö oli määritelty työksi, jolla parannettiin nuorten elinoloja ja edistettiin nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisotoiminta taas ymmärrettiin nuorten kansalaistoiminnaksi, jolla edistettiin nuorten kasvua ja kansalaisvalmiuksia. (Kuure 2015, 26-27.)

4.1 Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä

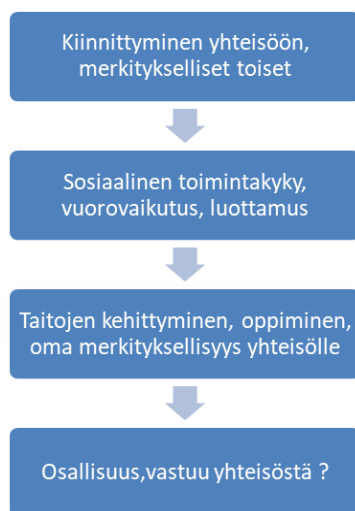
Sosiaalista vahvistamista voidaan sanoa voimaantumiseksi ja sosiaalisen vahvistamisen käsitteen taustalla vaikuttaa voimaantumiseen liittyvä käsitteistö, joka on alkuperältään englantilainen, mutta on nyt viimeisenä 20 vuotena EU-nuorisopoliitikan lanseeraama ja ylläpitämä käsite. Sana ”voimaantuminen” on englannin kielellä ”empowerment” jonka tutkija Juha Siitonen on jäljittänyt vuoteen 1645. Tosin silloin kyseinen sana oli eri merkityksessä kuin nykyisin ymmärretään. (Kuure 2015, 10.)

Sosiaalisen vahvistamisen käsitettä on melko vaikeata määrittää yksiselitteisesti ja tämä on Herranen & Lundholmin (2006, 6) mukaan myös tarpeetonta. Heidän mukaansa oppikirjoista ei oikeastaan löydy sosiaalista vahvistamista määritteleviä ja tarkastelevia opuksia. Käsitteet elävät omaa maailmaansa enemmän tai vähemmän tiedostettuina meidän työssämme. (Herranen & Lundholm 2006, 6.) Ihmissuhdetyössä työskentelevillä sanasto saattaa vaihdella hyvinkin paljon riippuen koulutuksesta saadun ammattisanaston ja arjesta saadun sanaston välillä. Vaikka sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä on vaikea määrittää, käytetään sitä kuitenkin laajalti varsinkin nuorisotyön kentällä. Nuorisolaki (72/2006) antoi myös oman tulokulman määrittää ja ymmärtää sosiaalista vahvistamista. Lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja (Nuorisolaki 72/2006 1§.) Lain mukaan sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa nuorten monimuotoista asteittain tukemista.

Vuoden 2006 Nuorisolaissa todetaan sosiaalisella vahvistamisella tarkoitettavan ”nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi” (Herranen & Lundholm 2006, 6). Tätä työtä Kipinäryhmässä tehdään nuorten hyväksi. Voidaan myös kysyä, kuka tarvitsee sosiaalista vahvistamista? Melko varmasti jokainen ihminen elämänsä aikana, oli sitten kyse ohjaamisesta, tukemisesta tai neuvomisesta. Kyse ei välttämättä ole mistään mittavasta lähestymisestä vaan tuesta oikeassa ajassa ja paikassa.

Vaikka sosiaalinen vahvistaminen sana poistettiin 2016 nuorisolaista (1285/2016) niin uuden lain 10 § mainitaan ”etsivän nuoristyön tehtäväksi tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämäntaitojaan” Vaikka sosiaalinen vahvistaminen-sana on poistettu uudesta Nuorisolaista, on se edelleen vahvasti mukana.

Seuraavassa kuvaan hieman miten sosiaalinen vahvistaminen etenee prosessina

Kuvio 1. Sosiaalinen vahvistamisen toimintalogiikka Kuurteen (2015 kuvio 2) pohjalta.

Nuoren sosiaalinen vahvistuminen etenee prosessina siten, että nuori pyritään kiinnittämään yhteisöihin, erityisesti vertaisryhmiin. Tässä voidaan hyvin ajatella Kipinäryhmän toimintaa. Ryhmässä on samassa tilanteessa olevia nuoria ja monilla samanlaisia haasteita elämässään mm. mielenterveyden haasteet, koulukiusaus, sosiaalisten tilanteiden ahdistus. Ryhmätoiminnassamme on erilaisia teemoja, joita käsittelemme, näistä tärkeimmät ovat sosiaaliset taidot, minä kuva sekä vuorovaikutus. Toiminnallisten yhteisöjen kautta nuori oppii tunnistamaan oman panoksensa merkityksen yhteisön toimintaan, hän oppii luottamaan itseensä ja sen myötä luottamaan myös muihin. Hänen elämänsä alkaa tulla hänelle merkityksellisiä muita ihmisiä. Kun nuori on oppinut luottamaan itseensä ja muihin ryhmän nuoriin on hänen helpompi ottaa vastuuta yhteisöstä ja osallistua Kipinäryhmän toimintaan. Ryhmän toiminnasta on tullut nuorelle tärkeätä ja kiinnostavaa. (Kuure 2015, 26.)

Tästä nuoren kommentissa näkyy selvästi, että hän on kiinnittynyt yhteisöön eli Kipinäryhmään ja ottanut vastuuta yhteisöstä.

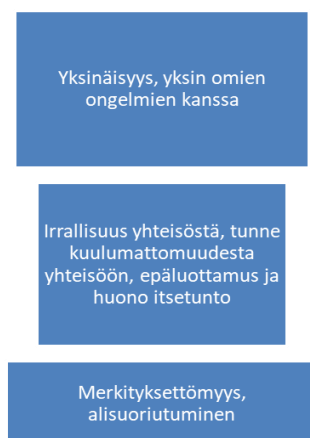
”Löysin pajalta kavereita, joita näin myös vapaa-ajalla. Huomasin kuuluvani joukkoon, huomasin aloittavani keskusteluita, kommentoin useammin ja reippaammin ja olevani rennommin ryhmässä” (tyttö 18 v)

4.2 Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteet etsivässä nuorisotyössä

Etsivän nuorisotyön yhtenä tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa olevat nuoret ja löytää yhdessä nuoren kanssa sopivia polkuja tarvittavien palveluiden piiriin, koulutukseen tai työelämään. Erittäin tärkeä osa työtä on nuoren tukeminen ja motivoiminen ja luottamuksen ansaitseminen. Tätä motivointityötä ja luottamuksen ansaitsemista voi joutua tekemään pidemmän aikaa. Monet etsivän työn nuoret ovat epäluuloisia aikuisia ja viranomaisia kohtaan, koska ovat voineet kohdata elämässään monia epäonnistumisia sekä pettymyksiä. Etsivä nuorisotyöntekijä ei ole viranomainen mutta nuori voi aluksi luokitella heidät sellaiseksi ennen kuin syntyy luottamus ja arvostus sekä ymmärrys siitä, että etsivä on nuoren puolella ja vierellä kulkija. Etsivä nuorisotyöntekijä hyväksyy nuoren ja hänen elämänsä sellaisena, kun se on. Nuorelle tämä voi ensimmäinen kerta, kun joku aikuinen oikeasti arvostaa ja välittää hänen asioistaan ja kuuntelee häntä oikeasti. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2019a.)

Sosiaalinen vahvistaminen on yksi etsivän nuorisotyön tärkeimmistä tavoitteista, sillä se mahdollistaa ja tukee nuorten siirtymistä palveluihin, koulutukseen ja työelämään. Sosiaalisen vahvistamisen avulla kartutetaan nuorten elämäntaitoja ja tähtäimenä on arjen asioiden hallinta, sosiaalisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan paraneminen. Nuorten sosiaalisten vahvistamisen tarpeet voivat liittyä esim. työttömyyteen, toimeentuloon, asunnottomuuteen, yksinäisyyteen, toivottomuuden tunteeseen tai ulkopuolisuuteen yhteisöstä Sosiaalinen vahvistaminen ehkäisee nuorten syrjäytymistä ja auttaa heitä saamaan elämästä kiinni. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2019b.)

Seuraavassa kuviossa on kuvattu nuorten ongelmia sosiaalisessa toimintakyvyssä, joihin etsivä nuorisotyö puuttuu ja yrittää samalla vahvistaa.

Kuvio 2. Mukailtu Kuurteen (2015 kuvio 2) pohjalta. Ongelmat nuorten sosiaalisessa toimintakyvyssä, joihin puututaan nuorten sosiaalisella vahvistamisella.

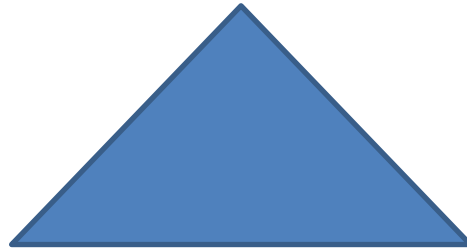
Sosiaalisen vahvistamisen ja vahvistumisen tavoite on hyvinvointi, hyvä elämä ja vielä parempi elämä ja tulevaisuus niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnankin näkökulmasta. Sosiaalinen vahvistaminen ei ole ikäsidonnaista, joten se ei keskity vain lapsiin ja nuoriin vaan sosiaalinen vahvistaminen ja vahvistuminen kiinnittyvät mahdollisuutena ihmisen koko elämänsä kuluun vauvasta vanhuuteen. (Mehtonen 2011,16.)

Miten sosiaalista vahvistamista voi mitata?

Etsivässä nuorisotyössä tämä tapahtuu mm. Sovarin eli sosiaalisen vahvistamisen mittarin kautta. Sovari on Valtakunnallisen työpajayhdistyksen (TPY) kehittämä ja ylläpitämä mittari, joka on kehitetty tiiviissä yhteistyössä työpajojen ja etsivän nuorisotyön toimijoiden ja asiakkaiden kanssa. Sovari tuottaa tietoa ja tunnuslukuja etsivän nuorisotyön sekä työpajatoiminnan toimivuudesta ja sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksista. Nuoret arvioivat, kuinka hyvin palveluissa toteutuvat; sujuva yhteyden saanti, kuulluksi tuleminen, luottamus sekä avun ja tuen saannin periaatteet. Nuoret määrittelevät myös, missä asioissa he kokevat saaneensa tukea etsiviltä nuorisotyöntekijältä. (Kinnunen 2016, 8.)

ETSIVÄN NUORISOTYÖN ARVIOINTITEEMAT

AVUN JA TUEN TARJOAMINEN

TAVOITETTAVUUS

LUOTTAMUS

Kuvio 3. Etsivän nuorisotyön arviointiteema Sovarimittarissa Kinnusen (2016 kuvio 3) pohjalta.

Sovarin vastaaminen on nuorelle vapaaehtoista, ihan samalla tavalla, kun muutenkin etsivän nuorisotyön toiminta. Nuoret täyttävät Sovari-kyselyn itsenäisesti netissä, kun nuori on käsitellyt yhtä tai useampaa asiaa etsivän kautta. Sovarissa tarkastellaan nuoren sosiaalista vahvistumista viiden osa-alueen kautta: itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjen hallinta, opiskelu- ja työelämävalmiudet sekä elämänhallinta (Kinnunen 2016, 20).

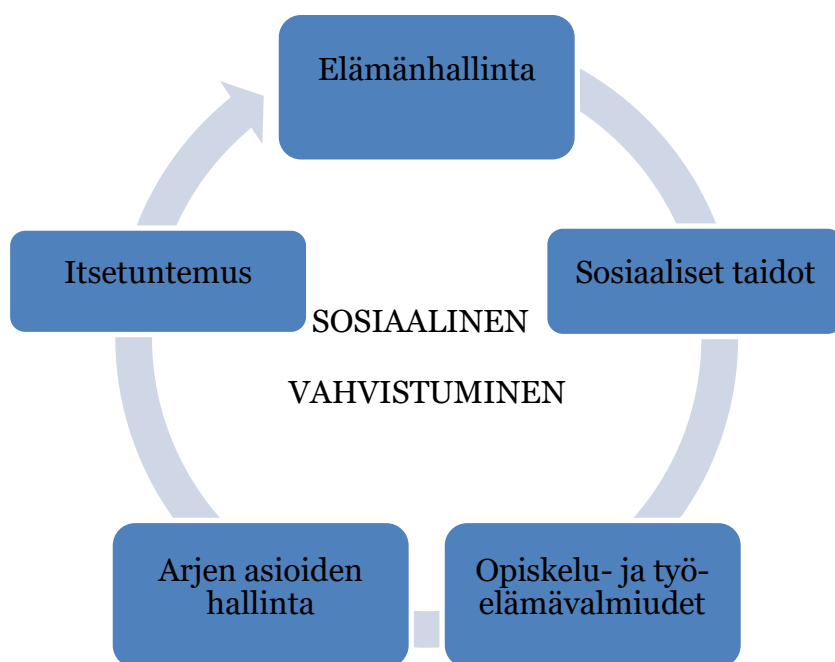
Kipinäryhmän nuorten osalta käytäntö on hieman erilainen sillä he täyttävät Sovari-kyselyn ryhmätoiminnan loppuvaiheessa, joka eroaa siis yksilötyötä tekevien etsivien toiminnasta. Miksikö ryhmätoiminnassa toimitaan näin eikä samalla tavalla, kun yksilötyötä tekevät etsivät? Yksi syy tähän on varmasti se, että ryhmätoiminta on verrattavissa pajatoiminnan Starttivalmennukseen teemoiltaan sekä toiminta muodoltaan, vaikka nuoret eivät saakaan työmarkkinatukea. Kipinäryhmän toiminnassa heijastuu myös työpajatoiminnan sosiaalisen vahvistumisen perusteet, jotka kasvatustieteellisen ja sosiaalitieteellisen teoriataustan mukaan pohjautuvat onnistumisen kokemuksille ja näiden kautta ihmisen luottamus omiin taitoihinsa vahvistuvat. Myönteinen palaute omasta tekemisestä ja arvostuksen saaminen ryhmässä/ohjaajilta kannustaa nuorta ja rakentava vuorovaikutus vahvistavat nuoren itsetuntemusta. (Kinnunen 2016, 16.)

Ei olisi välttämättä järkeä kysyä nuoren palautetta muutaman kuukauden jälkeen vaan vasta loppuvaiheessa. Tällöin nuorella on jo usein ymmärrys omasta elämäntilanteesta, kun takana on pidempi aika ryhmätoiminnassa ja edistysaskeleita on jo otettu. Ehkä parhaimman tuloksen nuorten voimaantumisesta saisi, jos nuori vastaisi Sovari-kyselyyn puolella välissä ryhmätoiminnan taivaltaan ja sitten lopussa. Olisi hyvinkin mielenkiintoista nähdä olisiko ero minkälainen. Toki mitään yksilökohtaista tietoa ei voisi saada sillä Sovari-kyselyyn vastataan anonyyminä, joten vastauksia ei voisi kohdistaa kehenkään nuoreen. Sovarin vastaaminen on juurrutettu Kipinäryhmän toimintaan, joten periaatteessa jokainen ryhmästä lähtevä nuori vastaa kyselyyn. Tämä on erittäin hyvä asia tunnuslukuja ajatellen ja Sovarin tulokset ryhmätoiminnan osalta antaa varmasti oikean kuvan toiminnasta. Toki jos joku nuori kieltäytyisi vastaamasta kyselyyn niin on hänellä siihen oikeus, eikä kukaan tietenkään tarkasta onko nuori oikeasti vastannut tai mitä nuori on vastannut Sovari-kyselyyn.

Sovarin avulla saadaan siis tärkeää tietoa tunnuslukujen kautta nuoren sosiaalisesta vahvistumisesta mutta näitä tuloksia tarkastellaan kerran vuodessa ja tuoko tämä oikeasti nuoren ajatukset esille? Kaikille nuorille tämänlainen lomakearviointi ei sovi ja osa voi vastata kyselyyn hyvinkin nopeasti ja sen enempää ajattelematta kysymyksiä. Storytelling- tarinallinen arviointi tuo toisenlaisen lähestymistavan arvioida sosiaalista vahvistumista. Siinä ei tuijoteta numeroita vaan itse nuori ja hänen tarinansa on tärkeässä roolissa. Toki kirjoittaminen ei taas sovi kaikille nuorille, joten Storytelling-tarinallinen arviointi ja Sovari yhdistettynä on varmasti erittäin hyvä yhdistelmä.

4.3 Sosiaalinen vahvistaminen Kipinäryhmässä

Sosiaaliseen vahvistamisen sisältyvät Kipinäryhmässä itsetuntemus ja itsetunnon vahvistaminen, vuorovaikutustaidot/ sosiaalinen toimintakyky, arjen asioiden hallinta, opiskelu- ja työelämävalmiudet sekä elämänhallinta (Kinnunen 2016, 22).

Kuvio 4: Sosiaalisen vahvistumisen osa-alueet etsivässä nuorisotyössä Kinnusen (2016, kuvio 2) pohjalta.

Sosiaalisen vahvistumisen osa-alueet etsivässä nuorisotyössä on määritelty yllä olevan kaavion mukaan ja niitä voidaan soveltaa erinomaisesti Kipinäryhmän toiminnassa. Sosiaalinen vahvistaminen kohdentuu nuoren keskeisiin voimavaroihin, jotka ovat elämönhallinta, itsetuntemus/itsetunto ja sosiaaliset taidot. Jos nämä asiat ovat kunnossa niin useamman nuoren syrjäytyminen on estettävissä. Sosiaalista vahvistamista voidaan myös tarkastella sen ilmenemismuodoissa nuoren elämässä eli arjenhallinta elämässä sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksiin. Itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjenhallinta ovat keskiössä Kipinäryhmän toiminnassa ja ovat jokapäiväistä arkea ryhmätoiminnassa. (Kinnunen 2016, 20.)

Kipinäryhmässä pyritään löytämään yhdessä nuorten kanssa heidän myönteisiä voimavaroja, vahvistamaan heidän itsetuntoa ja minäkuvaa ja lisätä arjen asioiden hallintaa. Tätä vahvistumista tuetaan niin omaohjaajan kanssa, kun ryhmässä erilaisten harjoitteiden ja keskusteluiden kautta. Kun nuoren voimavaroja vahvistetaan, on hänellä paremmat valmiudet toimia sosiaalisissa ympäristöissä sekä samalla hän omaksuu uusia taitoja ja toimintatapoja, jotka voivat tulla esille arjenhallinnassa sekä myöhemmin valmiuksissa opiskella tai työelämään lähtemisessä.

Ja voidaan hyvinkin todeta, että ryhmätoiminnan yksi suurimmista tehtävistä on juuri sosiaalinen vahvistaminen. (Kinnunen 2016, 20-21.)

Koska toiminta on nuorille vapaaehtoista niin työskentelyn muovautuminen riippuu paljon nuorista itsestään: heidän tilanteestaan, toiveistaan ja henkilökohtaisista tavoitteista. Vapaaehtoisuuteen perustuva työ edellyttää, että nuori itse on halukas vastaanottamaan etsivän työntekijän apua. Tällöin työ on hedelmällisintä ja kantaa pidemmälle. Nuoren antama tieto onkin tärkeä työntekijälle, sillä tämän avulla työntekijä pääsee kiinni nuoren elämäntilanteeseen ja kokemuksiin. Nuori voi itse määrittää sen mitä haluaa työntekijälle kertoa ja mistä aloitetaan työskentely. Arjen kuluessa ja luottamuksen syntyessä voi työntekijä alkaa hieman enemmän kysellä tietoja nuoren elämästä. Tämäkin on nuori kohtaista, toiset nuoret voivat kertoa elämäntarinansa heti ensimmäisellä tapaamisella ja toisilla siihen voi mennä kuukausia. (Kinnunen 2016,18.) Kipinäryhmässä on aikaa ja nuoren toimivuuden vahvistamisessa tarvitaankin pitkäaikaista vierellä kulkemista ja tukemista. Nuori saa ryhmätoiminnan lisäksi ohjaajilta yksilöllistä tukea ja ohjausta omien valmiuksiensa ja mahdollisuuksiensa vahvistamisessa. Jokainen nuori on yksilönä ryhmässä ja etenee omaa tahtiaan omien vahvuuksiensa mukaan.

Toisaalta Kipinäryhmän toiminnassa sosiaalinen vahvistaminen näkyy myös nuorten toisilleen antamana vertaistukena. Tuki voi olla tiedostamatonta tai tiedostetusti annettua. Oli se sitten tiedostamatonta tai tiedostetusti annettua tukea. Ryhmätoimintaa ei ole rakennettu vertaistoiminta ajatuksella mutta jos mietitään, että ryhmässä useampi nuori, jotka ovat kokeneet esim. koulukiusaamista tai ovat olleet useamman vuoden kotona niin ovathan he samassa elämäntilanteessa. Tämä muiden nuorten tuoma tuki näkyi myös nuorten tarinoissa

” vaik ei me niinku omista asioistamme hirveesti puhuttu mut semmost niinku silti sä sait vertaistukea koska kaikil on periaattees vähä sama tilanne et kukaan ei oikeen tiedä et mitä tekis ni sit sä niinku tajuut et sä et oo yksin, koska siin on niit muitaki”(tyttö 20 v)

Kun nuori on vertaistensa kanssa hän pikkuhiljaa, rohkaistuu olemaan oma itsensä, kokee että häntä kuunnellaan ja ymmärretään. Toisaalta ryhmätoiminnassa hän saa myös voimavaroja kuunnella muita ja oppii omaan tilanteeseensa tavan toimia. Nuoret synnyttävät yhdessä toimimalla sosiaalista vahvistamista, joka voi kasvaa pikkuhiljaa vahvuudeksi. Tämä on parhaimmillaan Kipinäryhmän toimintaa. Haasteeksi voi muodostua myös käänteinen vertaistuki eli ryhmässä on useampi psyykkisesti huonokuntoinen nuori ja heidän olonsa tarttuu myös muihin ryhmän nuoriin. Joiden kunto voi hetkellisesti mennä huonompaan suuntaan. Jotta tällaisia tilanteita ei tapahtuisi on ohjaajien rooli tärkeä olla läsnä ja ohjaamassa keskusteluita oikeaan suuntaan ja puuttua tarvittaessa tilanteeseen. (Mikkonen 2011, 216-217.)

5 NARRATIIVISUUS

Narratiivisuus tulee Englantiin latinan kielestä, jonka substantiivi *narratio* tarkoittaa kertomusta ja verbi *narrare* kertomista. Narratiivisuudella ei ole suoraa suomen kielistä vastinetta, minkä vuoksi sillä onkin monia merkityksiä ja synonyymejä. Usein suomen kielessä narratiivisuus käännetään kertomuksellisuudeksi tai kerronnallisuudeksi. (Heikkinen 2018,172.) Käsitteitä narrative, tarinallisuus, käytetään useasti suomalaisissa tutkimuksissa. Mikä näistä on se oikea termi? Hyvärinen ja Löyttyniemi (2009, 189) analysoivat termejä seuraavasti Narrative = kertomus, kertomuksellinen, kerronnallinen ja story=tarina eli samalla logiikalla Storytelling tarkoittaa sanaa tarinallinen. Näiden sanojen välillä ei ole käsitteellistä eroa vaan valitaan kulloinkin paremmin kieleen sopivin ilmaisu. Useasti suomalaisessa tutkimuksessa käytetty termi tarinallinen tutkimus viittaa käytännössä samaan kuin kerronnallinen tai kertomuksellinen. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2009, 189.) Opinnäytetyössäni käytän sanoja narratiivisuus ja kerronnallisuus.

5.1 Narratiivisuus tutkimusmenetelmänä

Kerronnallisessa tutkimuksessa kohdistetaan huomio itse kertomuksiin ja kertomiseen tiedon välittäjänä ja sen rakentajana (Heikkinen 2018,172). Tärkeä narratiivisen tutkimuksen käsite on itse tarina. Useinhan suomenkielessä kertomusta ja tarinaa käytetään arkikielessä synonyymina. Narratiivisuudella viitataan lähestymistapaan, joka kohdistaa huomion tarinoihin tiedon välittäjänä ja rakentajana. Narratiivisen tutkimusotteen lähtökohtana ovat kertomukset. Narratiivisessa tutkimuksessa tärkeintä on keskittyä siihen, miten osallistujat antavat merkityksellisiä kokemuksia tarinoiden avulla. Nämä kokemukset muodostuvat tarinoista, joita ihmiset itse elävät. Kerrotut kokemukset ovat eräänlaisia tulkintoja todellisuudesta. Hyyppänen (2013, 22) totesi pro gradussaan, että narratiivisella tutkimuksella voi saada tutkittavan ilmiön lisäksi tietoa myös työelämän käytäntöjen kehittämiseen. Tämä on juuri se mitä opinnäytetyössäni haetaan eli työn kehittämistä. (Hyyppänen Heidi 2013, 22.)

Narratiivisen tutkimuksen aineistona voidaan käyttää monenlaisia aineistotyyppisiä. Tärkeintä on, että aineistosta on jollakin tavalla nostettavissa tarinallinen merkitysrakenne. Helpointen nostaminen käy, jos aineistona on rajattu ja ajallisesti etenevä kertomus. Opinnäytetyössäni käytän omaelämäkerrallisia kirjoituksia, ja ne ovat helpoimpia narratiivisen tutkimuksen aineistotyypeistä. Ne etenevät kertojan elämän aikajanaa pitkin; alkaen lapsuudesta tai jonkun ennalta määrätyn tapahtuman taustasta ja päättyvät nykyhetkeen tai tilanteeseen, jossa tarinan tapahtuma päättyy. Koko elämää koskevat elämäkerrat eivät muodosta välttämättä selkeästi juonellista kertomusta. Sen sijaan esimerkiksi opinnäytetyöni tutkimuksen kohde etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta liittyy nuoren elämässä tietyn elämäntapahtuman ympärille ja ovat tässä kohdassa otollisempia. (Hänninen 2018, 192.)

Narratiivisuuden etu kvantitatiivisiin tilasto-, ja kyselypohjiin on, että kertomusten kautta päästään kiinni henkilön tunteisiin, kokemuksiin, joita on vaikea määrittää lukuina sekä niihin merkittäviin tapahtumiin, jotka ovat vaikuttaneet henkilön ajatteluun, elämäntapoihin, asenteisiin, elämänkulkuun tai tulevaisuuden suunnitelmiin (Siurala ym. 2018, 19).

5.2 Kerronnallinen haastattelu ja narratiivinen analyysi

Narratiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää myös kerronnallista haastattelua. Kun puhutaan kerronnallisista haastatteluista, toiset ajattelevat kertomuksella lähes koko elämää kattavaa elämäkertaa, toiset erilaisia, pieniä ja suuria kertomuksia viime aikojen kokemuksista. Jotkut opinnäytetyöni nuorten tarinoista olivat enemmän koko elämää kattavia tarinoita ja toiset kertoivat ehkä enemmän viime aikojen kokemuksista. Tämä riippui paljon tarinan kertojasta ja kuinka paljon hän halusi kertoa omasta elämästään. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2009,191.)

Kerronnallinen haastattelu viittaa siihen, että tutkija pyytää kertomuksia, antaa tilaa kertomiselle ja esittää sellaisia kysymyksiä, joihin olettaa saavansa vastaukseksi kertomuksia. Storytelling-konseptissa on juuri näin eli pyysin nuorilta kertomuksia Kipinäryhmän ajalta sekä ennen sitä ja jälkeen, annettiin tilaa kertomukselle ja tarvittaessa esitettiin kysymyksiä, joihin toivoin saavani tarinallisia vastauksia. Tarinallisia tulkintoja voidaan nostaa esille myös teemahaastattelulla kerätyistä aineistoista, jos haastattelu etenee ajallista järjestystä noudattaen. (Hyvärinen & Löyttyniemi 2009,191.)

Laadullinen haastattelu sisältää aina kertomuksia. Hyvärinen&Löyttyniemi (2009, 191) kirjoittivat, että vastaajat pyrkivät usein – täysin kysymyksistä ja luvista riippumatta vastaamaan kertomuksilla. Tarkoittaako tämä sitä, että jos kysymykseen voi vastata enemmän, kun kyllä tai ei niin se on kertomus? Joillekin haastateltaville tarinoiden kertominen puhumalla oli helpompaa, kun taas toiselle se oli ehkä enemmän väkisin vääntämistä. Mielestäni kaikki puhe ei missään nimessä ole kertomusta, eikä kaikki suullisen esityksen tutkiminen ole kertomuksen tutkimista. Niin oliko tässä tarinallisessa haastattelussa kyse enemmän mielipiteistä eli siitä, miten nuoret ovat kokeneet Kipinäryhmän toiminnan, kun laadullisesta haastattelusta?

Opinnäytetyössäni käytän narratiivista analyysia, joka on laadullinen menetelmä, jonka avulla pyritään hahmottamaan, millaisia kertomuksia kohteesta ja tässä tapauksessa Kipinän etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnasta kerrotaan.

Narratiivisessa analyysissä nuoret kertovat menneestä elämästään. Narratiivisia analyysimenetelmiä on paljon ja se on jatkuvasti kasvava joukko. Analyysitapoja luokitellaan usein sen mukaan, minkä tyyppisiin kysymyksiin analyysillä pyritään vastaamaan esimerkiksi opinnäytetyössäni, olen kiinnostunut kertomusten sisällöstä. (Hänninen 2018, 195.)

Narratiivinen analyysi kuuluu ns. tulkinnallisiin tieteisiin. Narratiivinen analyysi koostuu neljästä ulottuvuudesta: 1. Kertomusten suhde aikaan, 2. kytkeytyminen siihen sosiaaliseen tilanteeseen ja 3. paikkaan, jossa jokin merkityksellinen kokemus tapahtuu ja 4. tutkittavan ja tutkijan väliseen keskustelusuhteeseen (Siurala ym. 2019, 19).

5.3 Merkityksellisten kertomusten tuottamisen eettisiä kysymyksiä

Jos haluan eettisesti hyväksytysti tuottaa kertomuksia nuorten kanssa, on tärkeitä tuoda nuorille avoimesti esille mitä ollaan tekemässä. On käytettävä ammatillisista harkintaa, milloin nuorille kerrotaan kertomusten tuottamisesta. Olisiko se heti suoraan vai muutaman tapaamisen jälkeen? Nuorille on myös tärkeitä kertoa heti alussa mihin tarkoitukseen tarinoita kerätään ja varmistettava, että se on nuoren mielestä hyvä ajatus. (Siurala ym. 2018,16.) Itse kerroin nuorille heti kirjeessä mistä kyse, että heidän tarinoitaan käytetään Kipinäryhmän toiminnan arviointiin ja kehittämiseen sekä tehdään työtämme näkyväksi päättäjille. On myös tärkeitä kertoa, että kaikkia kertomuksia käsitellään anonymisti ja luottamuksellisesti, sekä esitetään salanimin, jotta nuorta ei tunnisteta tarinoista (mt., 2018,16). Nuori voi toki myös keksiä itselleen oman salanimen, jos sen haluaa.

Nuorille kerrottiin myös, että tarinoita tai haastatteluita ei muuteta vaan niitä käytetään juuri sillä tavalla, kun nuori on sen kertonut. Tämä on tärkeitä, sillä narratiivitutkijat ajattelevat usein, että omaelämäkerta on keskeinen osa ihmisen minuutta eli se on erittäin arvokasta ja samalla haavoittuvaa. Ja toisaalta tutkimuksen täytyy kunnioittaa ihmisen ominaislaatua ja antaa heille mahdollisuus ilmaista itseään omalla äänellään. (Hänninen 2018, 204.) On myös tärkeitä, ettei tutkija muuta kertomuksia eikä jätä mitään oleellista kertomatta tarinoista vaan kirjoittaa tarinat sanasta sanaan niin kuin ne

on hänelle kerrottu. Näin toteaa myös Rämö (2008, 34) pro gradussaan, joka oli narratiivinen tutkimus viiden vangin kertomuksista. Rämö mietti myös, kertoisivatko vangit hänelle sellaisia elämäntarinoita kuin he ajattelivat hänen haluavansa kuulla. (Rämö 2008, 34). Hieman samanlaisia ajatuksia oli myös itselläni, kun analysoin nuorten tarinoita eli kirjoittivatko nuoret tarinat miellyttääkseen ohjaajia ja varsinkin, kun tiesivät, että kyseessä on myös työn arviointia. Imarteluun ei pidä missään nimessä sortua. Varsinkin kun nuori kirjoittaa Kipinäryhmästä mahdollisia kriittisiä huomiota.

6 STORYTELLING – TARINALLINEN ARVIOINTI

Tarinallinen arviointi sai inspiraation viime vuosikymmeninä yleistyneestä kerronnallisesta tutkimuksesta, jossa ihmiset kertovat omasta elämästään ja ne eritellään erilaisia tieteellisiä menettelyjä käyttäen. Tarkoituksena on osoittaa niistä tyypilliset piirteet tai kertomuksen ydin. (Siurala ym. 2019, 9.) Kertomus on vuorovaikutuksen väline, sillä juuri kertomalla ihminen tekee kokemuksensa ymmärrettäväksi sekä luodaan luottamusta. Kertomukset kertovat usein miksi jotkut ihmiset toimivat tietyssä tilanteessa juurikin jollain tavalla. Tarinallisessa arvioinnissa nuori pystyy jakamaan kokemuksensa Kipinäryhmästä sekä miksi ovat toimineet tietyllä tavalla ryhmässä. Kertomusten avulla pystymme ymmärtämään minkälaista ryhmässä on ollut ja mitä nuoret ovat kokeneet. Kerronnallinen tutkimus on menetelmä, jonka avulla arvioidaan ja kehitetään palveluita ja se onkin vasta viime vuosikymmeninä yleistynyt. (Hyvärinen 2004,1-3).

6.1 Missä tarinallista arviointia on käytetty?

Tarinallista arviointia on käytetty kehitysyhteistyössä, koulututkimuksissa, psykoterapiassa, kriminaalihuollossa ja sosiaalityössä ja siitä on hyviä kokemuksia (Hyvärinen 2004,1-3). Toisaalta nuorisotyössä, johon se soveltuisi hyvin ollaan sen käyttöä vasta selvittämässä. Jonkin verran on narratiivisuutta käytetty nuorisotyössä, mutta se on rajoittunut syrjäytyneen nuoren epäsosiaalisen identiteetin muokkaamiseen. Siinä nuori yrittää korvata negatiivisen tarinan jollain myönteisellä tarinalla, jossa on

usko tulevaisuuteen. Tässäkin on kyseessä ennemminkin kerronnallisuuden käyttämistä terapeutisessa muodossa kuin tavasta osoittaa nuorisotyön vaikutusta nuorten kertomuksia analysoiden tai nuorten kertomusten käytöstä nuorisotyöntekijöiden ja johdon pohdiskeluun, miten nuorisotyötä voisi kehittää. (Siurala ym. 2019,18-19.) Tämä terapeutinen muoto rajoittuu hyvin rajattuun joukkoon nuoria. Myös aivan tavalliset nuoret kokevat nuorisotyössä jotain merkityksellistä, joka vaikuttaa heidän tapaan ajatella, toimia, identiteettiin sekä tulevaisuuteensa, eikä vain syrjäytyneet tai syrjäytymisen uhan alla olevat nuoret. (mt., 2019,18-19.)

Narratiivisuudesta nuorisotyössä on tehty vain vähän tutkimuksia sekä käytännön malleja. Muutama löytyy ja yksi niistä on vuonna 2018 Tilseenin ”Narrative Approaches to Youth Work, Conversational Skills for a Critical Practice” mutta tämä rajoittuu nuoren ja nuoriso-ohjaajan välisen kommunikaation kehittämiseen eikä nuorten kertomusten analysointiin (Siurala ym. 2019,18-19).

Jos, narratiivisuudesta nuorisotyössä on tehty vähän tutkimuksia niin narratiivisuuden käyttöä nuorisotyössä pyrittiin laajentamaan vuonna 2018 Erasmus+ -hanke ”The Impact of Youth Work in Europe” kautta. Hankkeeseen osallistui useita Euroopan maita ja Suomi mukaan lukien. Hankkeen tärkein fokus oli nuorten kertomusten sisällön analyysi ja hanke osoitti seuraavanlaisia asioita mistä nuoret olivat saaneet merkityksellisiä kokemuksia nuorisotyössä:

- 1.** Mahdollisuus oppia uutta esim. Elämänhallinnan ja sosiaalientaitojen kehittyminen (30%),
- 2.** Nuorisotyön moninaiset toimintaympäristöt (18%) mm. Nuorisotalot, verkossa tehtävä nuorisotyö, kesäleirit, teatteritoiminta
- 3.** ”Jeba-meininki” – rento, hyväksyvä ja vastaanottava ilmapiiri, jossa voi olla kavereiden kanssa ja saa olla oma itsensä (17%).
- 4.** Aukkojen paikkaus – Nuoren tukeminen eri nivelvaiheiden ja epävarmuuksien läpi kohti oman näköistä aikuisuutta ja työelämää esim. Koulunkäynnin tukeminen, vaihtoehdon tarjoamista ongelmakäyttäytymiselle, kodin kasvatustehtävän tukeminen (16%),
- 5.** Kohtaaminen nuorisotyöntekijän kanssa (11%) ja
- 6.** Uusien ystävien löytäminen (9%).

(Siurala ym. 2019, 20, 32.)

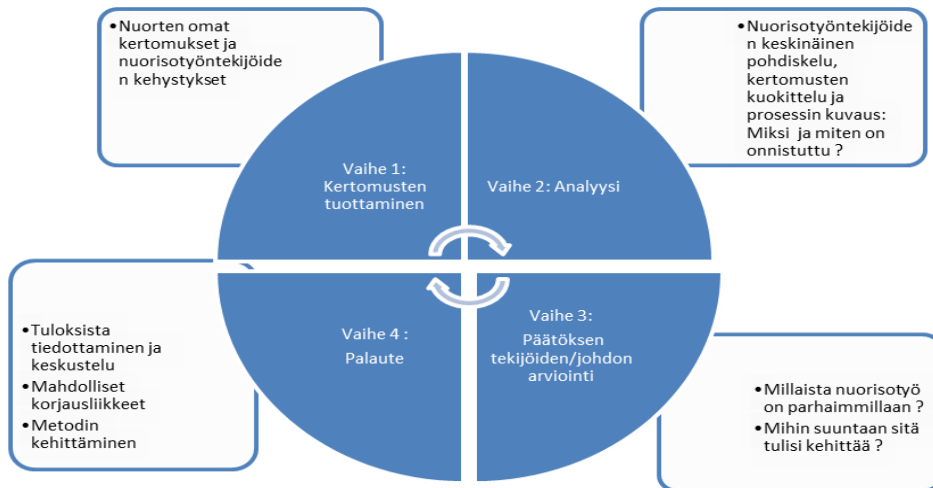
Tätä merkityksellistä kokemusta etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa pohdin myös opinnäytetyössäni. Miten ryhmän nuoret ovat kokeneet toiminnan ja mikä on ollut merkityksellisintä. Tämä tieto on tärkeätä työn vaikuttavuuden sekä arvioinnin kannalta. Pilotoinnissa käytetään myös Storytelling- tarinallisen arvioinnin opasta, joka oli pohjana myös Erasmus +hankkeessa. Nuorten kertomusten sisällön analyysin lisäksi tulen tutkimaan myös kerronnallisen analyysin hyötyjä etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa.

7 MISTÄ STORYTELLING -TARINALLISESSA ARVIOINNISSA ON KYSE?

Kyse osallistavasta arvioinnista sillä se on erityyppinen kuin muut arvioinnit, jos vertaa esim. ”paperinmakuisen” kvantitatiiviseen lomakearviointiin. Kyseessä on kuitenkin kvalitatiivinen aineisto, jossa kuuluu nuorten ääni. Tarinallisessa arvioinnissa on mukana myös muutkin (nuoret, työntekijät, johto) kun pelkät arvioitsijat. Tarinallisen arvioinnin aikana tapahtuu myös oppimista, se on avoin prosessi, jossa työntekijät oppivat jotain omasta työstään ja työmuodoista. (Siurala 2019.)

Voiko nuorten kertomusten narratiivisella analyysillä löytää nuorisotyön perusmallin tai nuorisotyöllisen prosessin kaavan? Mielestäni voi sillä se voi kertoa meille myös jostain ylemmästä ilmiöstä, jota työntekijät eivät ole itse huomanneet. Kertomusten kautta nuoret kuvaavat itseään, kasvutarinaansa ja elämäänsä itselleen sekä muille. Tarinoita analysoimalla löytää nuorisotyön yhteisen langan, sen miksi nuoret ovat mukana toiminnassa, mikä siinä on heille tärkeää. Toisaalta nuorisotyöntekijöiden itseluottamus itseään kohtaa lisääntyy, kun he kertomusten kautta näkevät tarkemmin työnsä tuloksia ja miten arvokasta heidän työnsä on ja miten se on vaikuttanut nuoren elämään. (Siurala ym.2019, 11.) Niin perinteisessä nuorisotyössä kuin etsivässä nuorisotyössä voi nuorten palaute työskentelystä jäädä pimentoon jollei sitä nuorilta kerätä säännöllisesti. Nuoret eivät välttämättä muista tai osaa kiittää, joten työntekijästä voi tuntua, että nuori ei etene mihinkään tai saa työskentelystä mitään irti. Tai toiminnassa voi olla joku sellainen juttu mikä ei nuorten mielestä toimi, eivätkä ohjaajat ole sitä itse huomanneet. Narratiivisen analyysin avulla tähän voidaan päästä syvemmin kiinni.

Storytelling tarinallinen arviointi etenee neljässä vaiheessa. Tässä tiivistettynä neljän vaiheen yhteenveto (1) Kertomusten tuottaminen, (2) analyysi, (3) päätöksentekijöiden/johdon arviointi ja (4) palaute (Siurala ym. 2019, 14).

Kuvio 5: Tarinallisen arvioinnin prosessi Siurala ym. (2019, kuvio 2) mukaan.

Vaihe 1) Tarinallisessa arvioinnissa nuoret tuottavat kertomuksia siitä mitä he ovat nuorisotyössä kokeneet ja miten se on vaikuttanut heidän elämäänsä ja tässä tapauksessa etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa. Nuorille, joilta on toive saada kertomus lähetetään ”kirje” jossa heitä pyydetään lähettämään kertomukset työntekijöille. Tarina voi olla kirjallisena muotona, työntekijä voi haastatella nuorta tai nuori voi kertoa tarinan suoraan työntekijälle. Myös tarina videon muodossa on mahdollista.

Vaihe 2) Kun tarinat on saatu työntekijät pohtivat ja analysoivat keskenään näitä nuorten tarinoita. Tarinoiden pohjalta työntekijät kirjoittavat nuoresta pienen kehyskertomuksen, joka avaa ehkä hieman enemmän nuoren tilannetta myös sellaiselle, joka ei nuorta entuudestaan tunne. Tämän jälkeen tarinat luokitellaan eli koodataan ja niistä yritetään löytää tarinan avainsanoja ja lauseita, jotka yhdistävät tarinoita. Samalla tarinat luokitellaan eri teemoihin, jotka ovat etukäteen tiedossa. Tarvittaessa voidaan luoda myös uusia teemoja tai poistaa niitä, jos nuorten tarinoista ei löydy luontevaa teema-aluetta. Tuloksena: teema-alueet, jotka kuvaavat sitä, miten etsivään nuorisotyön ryhmätoiminta vaikutukset näkyvät: Minkälaisissa asioissa ollaan erityisesti onnistuttu,

mikä on johtanut Merkityksellisiin Muutoskokemuksiin ja minkälainen on ohjaajien ja nuorten välinen suhde ollut.

Vaihe 3) Organisaation johto/esimiehille jaetaan nuorten tarinat kehyskertomuksineen sekä teema-alueet mitkä etsivän nuorisotyöntekijät ovat luokitelleet ja he arvioivat kerronnallisen analyysin tulosten pohjalta nuorisotyön onnistuneisuutta ja sen suuntaamista.

Vaihe 4) Lopuksi tuloksista tiedotetaan organisaatiolle ja niistä voidaan käydä keskustelua. Minkälaisia vaikutuksia työllä on ollut nuoriin? Kertomukset voivat myös kertoa työn tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta. Sekä antaa myös tietoa mitä on tehty oikein ja missä voi olla vielä kehitettävää.

7.1 Storytelling -tarinallisen arvioinnin prosessin kuvaus

Tässä osioissa kuvataan hieman tarkemmin, miten Storytelling -tarinallisen arvioinnin prosessi eteni opinnäytetyössäni sekä käydään läpi tarinallisen arvioinnin vaiheita hieman tarkemmin.

Prosessin alussa etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnan eli Kipinäryhmän lopettaneita nuoria pyydettiin kirjoittamaan Merkityksellisten Muutosten Kertomuksia eli miten etsivä nuorisotyö on vaikuttanut heidän elämäänsä. Minkälaisissa asioissa on onnistuttu, missä parannettavaa ja miten kohtaaminen ohjaajien kanssa on toiminut. Osalle nuorista sana Merkityksellinen Muutos Kertomus ei ollut selkeä, joten kirjeessä oli selkeytetty sanaa, mikä on nyt toisin tai mikä muuttui, kun olit etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa. Nuoria rohkaistiin selittämään miksi, jokin koettu muutos oli heille merkityksellinen sekä mitkä tapahtumaketjut tai henkilöt johtivat tuohon merkitykselliseen kokemukseen. Kirjeitä lähetettiin yli 20 nuorelle sähköpostilla tai somen välityksellä. Kirjeeseen oli hieman pohjustettu kertomusten keruuta seuraavan tyyppisillä kysymyksillä

” Mikä asia on sinun elämässäsi muuttunut, kun olet ollut etsivän nuorisotyön toiminnassa mukana?”

”Voit kertoa mitä hyvää elämässäsi tapahtui ollessasi Kipinäryhmässä/etsivän nuorisotyön piirissä tai onko tapahtunut jotain ikävää, josta haluaisit kertoa?”

Tarinoita tuli lopulta yhdeksän kappaletta ja pituudet vaihtelivat puolikkaasta A4:ta monen sivun tarinaan. Näitä nuorten kertomuksia arvioitiin kahta menetelmää käyttäen: Kertomusten luokittelu ja Kerronnallinen erittely. Seuraavaksi avaan hieman tarkemmin, miten nämä kaksi prosessia etenivät.

Kertomusten luokittelu

Ensimmäisessä vaiheessa nuorilta kerättiin kertomuksia siitä, miten etsivä nuorisotyö on vaikuttanut heidän elämäänsä sekä kertomukset luokiteltiin niissä esiintyvien tyypillisten ilmaisu- ja piirteiden perusteella. Kertomukset olisivat voineet olla myös kuvitettuja kertomuksia tai videoita, mutta tällä kertaa kaikki nuoret joko kirjoittivat itse tarinansa tai kertoivat tarinansa haastattelun muodossa. Kyseessä on siis kertomusten sisällön analyysi. Näin syntyy kategorioita ja teemoja, joita käsitellään tilastollisesti siitä, miten etsivän nuorisotyön vaikutukset näkyvät. (Siurala ym. 2019, 9.)

Tarina pyyntöjä lähetettiin sellaisille nuorille, joiden arvelin pystyvän kirjoittamaan edes muutaman rivin. Nuoret olivat entuudestaan tuttuja, joten pystyin hieman arvioimaan, ketkä voisivat osallistua. Nuorille lähetettiin toive, että he kirjoittaisivat itse tarinansa. Nuorten kertomuksista täytyi löytyä seuraavat tiedot: mitkä seikat johtivat merkitykselliseen kokemukseen, millainen tuo kokemus oli ja mitä siitä seurasi (Siurala ym. 2019,17.) Viisi nuorista lähetti tarinansa sähköpostitse, yhden nuoren tarinan kirjoitin suoraan hänen puheestaan sekä kolmen nuoren tarina tuli haastattelun muodossa. Näistä toinen oli parihaastattelu, sillä nämä nuoret ovat tiivis pari ja pystyivät tällä tavalla myös tukemaan toisiaan. Tarinan lähettäjät olivat 17-25-vuotiaita, joista neljä oli tyttöjä ja viisi muuta voidaan luokitella kohtaan muut.

Kaikki muut haastattelut tapahtuivat Kipinäryhmän tiloissa, mutta yhden nuoren tapasin toisaalla, jotta matka ei olisi ollut esteenä haastattelun suorittamiseen. Haastattelut tallennettiin digitaalisella nauhurilla ja yksi tarina kirjoitettiin tosiaan suoraan nuoren kertomuksen mukaan. Tämä suoraan nuoren puheesta kirjoittaminen oli haastavaa ja hidasta, sillä pikakirjoittaminen ei ole vahvin lajini ja jouduin kysymään paljon tarkentavia kysymyksiä. Haastavan tästä kirjoittamisesta teki myös se, että nuori ei antanut lupaa käytä nauhuria. Tallentaminen oli helpompi vaihtoehto, tällöin ohjaaja pystyi itse keskittymään haastatteluun eikä tarvinnut kirjoittaa koko ajan ylös sekä haastattelu/kertomus etenee jouhevammin. Tosin tallenne täytyi sitten myöhemmässä vaiheessa purkaa tekstimuotoon eli litteroida, mikä toki lisää työmäärää. Litteroinnissa on erilaisia tasoja sanatarkasta kirjaamisesta pelkän asian poimimiseen nuoren sanomisista. Opinnäytetyössäni käytettiin sanatarkan ja karkean tason litterointia, sillä haastattelussa ei ollut esim. äänenpainolla mitään väliä, mutta toisaalta tarinat kerättiin sanatarkasti eli niin miten nuori on sen itse kertonut. Litteroinnin kannalta on tarpeen, että pystyy aina palaamaan haastatteluun, mitä nuori oikeasti sanoi. (Kananen 2012,108.)

Kun nuorilta oli saatu kertomukset ja haastattelut oli litteroitu niin tämän jälkeen tarinat luokiteltiin eli koodattiin ja tarinoista yritettiin löytää tarinan ydin sanoja ja lauseita, jotka yhdistävät tarinoita. Ja tämän avulla puristaa aineistomassa—ydinsisällöksi (Kananen 2012, 117.) Nuorten kertomuksiin laadittiin kehystys, joka perustui työntekijän omiin tietoihin sekä ammatilliseen näkemykseen. Kehyskertomuksesta tuli näkyä ainakin seuraavat asiat -> *nuoren lähtötila, muutosvaiheisiin johtaneista ja niistä seuranneista tekijöistä*. Tarkoituksena oli antaa mahdollisimman hyvä kokonaiskuva nuoren lähtötilasta, muutosvaiheisiin johtaneista ja niistä seuranneista tekijöistä. Kehyskertomusten kirjoittaminen oli muutamien nuorten tarinoiden kohdalla hieman haastavaa, sillä itselläni ei ollut täydellistä kuvaa nuorten polusta ryhmässä. Tässä kohdassa oli tärkeätä keskustella muiden työntekijöiden kanssa, jotta kehyskertomuksista saatiin mahdollisimman tarkat.

Tämän jälkeen oli teemoittelun aika eli kustakin kertomuksesta valittiin mihin teema-alueeseen se ydinsanomaltaan kuulu. Tarinat luokiteltiin valmiiseen temataulukkaan niissä esiintyvien tyypillisten ilmaisujen tai piirteiden perusteella.

Teemataulukko on tarkoitettu nuorisotyöntekijöiden yhteisen analyysin avuksi. Teemoja käsitellään tilastollisesti- kuinka yleisesti teemat näkyvät nuorten kertomuksissa. Tarvittaessa teemataulukkoa voi muokata oman toiminnan näköiseksi tai luoda taulukkoon kokonaan uusi teema-alue. Alkuperäisen teemataulukon teemat olivat seuraavat: Mahdollisuus oppia uutta, Nuorisotyön moninaiset toimintaympäristöt, ”Jeba meininki”, Aukkojen paikkaus, Kohtaaminen nuorisotyöntekijän kanssa, Uusien ystävien löytäminen. Tuloksena teema-alueet, jotka kuvaavat sitä, miten etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnan vaikutukset näkyvät: Minkälaisissa asioissa ollaan erityisesti onnistuttu tai missä on parannettavaa. (Siurala ym. 2019,18.) Teemoittelua voidaan käyttää tässä erinomaisesti koska aineistoa on kerätty myös teemahaastattelulla ja kaikilla tarinoiden kertojilla on annettu sama teema ja haastatteliija on miettinyt ennakkoon ne teemat mistä halutaan keskustelemaan eli Kipinäryhmän toiminta (Kananen 2015,150).

Alkuperäisessä teemataulukossa oli sana Jeba-meininki, joka korvattiin sanalla Turvallinen ja hyväksyvä ympäristö. Sanana Jeba-meininki ei ehkä kuvaa parhaiten Kipinäryhmän toimintaa vaan sopii ennemminkin nuorisotila luokitukseen. Jeba-meiningin sisällön kuvaus oli lähellä sitä mitä nuoret kertoivat ryhmätoiminnastamme eli rento, hyväksyvä ja vastaanottava ilmapiiri, tosin sisällön kuvausta muokattiin hieman, jotta olisi lähempänä Kipinäryhmän toimintaa. Lisäsimme myös yhden uuden teeman Voimaantuminen, joka tunnistettiin nuorten kertomusten avainsanoista ja -lauseista. Teemataulukko ja teemojen tarkemmat selitykset löytyvät liitteistä 2 ja 3.

Kerronnallinen erittely

Teemoittelun jälkeen on tarinallisen arvioinnin toisen osuuden vuoro eli kerronnallisen erittelyn/kerronnallinen analyysin (narrative analysis). Kerronnallisessa analyysissä kohteena on nuorten kertomusten ominaiset juonet eli se, miten asiat seuraavat toisiaan sekä se mitkä asiat ovat vaikuttaneet kertomusten muotoutumiseen. (Siurala ym. 2019, 9.)

Nuorisotyössä kerronnallinen analyysi kuva etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnan prosessia eli mitkä tapahtumaketjut näyttävät johtavan nuorten merkityksellisiksi koettuihin tapahtumiin. Kohteena on nuorten kertomusten ominaiset juonet eli se, miten asiat seuraavat toisiaan sekä se mitkä asiat ovat vaikuttaneet kertomusten muotoutumiseen. Kerronnallisessa analyysissä pohditaan, eteneekö nuorten tarinat kronologisessa järjestyksessä vai onko nuori jostain syystä kertonut tarinansa eri järjestyksessä, kuin se ehkä oikeasti menisi. Mikä on se toimintalogiikka mikä vie tarinaa eteenpäin eli mikä on tarinan juoni sekä minkälaiset tekijät nuorten elämässä kannattelevat juonta ja mitkä ovat tarinan eheyttävät tekijät. (Siurala ym. 2019, 9.)

Narratiivinen analyysi on tärkeä aloittaa avoimella lukemisella, ilman kynää tai vihkoa. Ensimmäisellä lukukerralla olisi hyvä lukea tarinat kuin lukisit kaunokirjallisuutta-antaumuksella ja antaen tarinoiden viedä. Toisella lukukerralla luetaan ajatuksella havaiten tarkkoja vivahteita ja yleissävyn eroja. (Hänninen 2018, 196.) Storytelling-koulutuksessa luimme tarinoita ääneen eli kuuntelimme eläytyen ja jännittäen mitä tarinoissa tapahtuu, miten ne päättyvät eli ikään kuin osallistumalla siihen, ilman kyniä ja papereita. Toinen lukukerta oli enemminkin havainnoiteja, säröjä ja vivahteita etsivä hetki. Tässä vaiheessa oli tarkoitus (1) ymmärtää mikä johti nuoren Merkitykselliseen Muutoskokemukseen, (2) tunnistaa itse muutos kokemus ja (3) hahmottaa koko prosessi eli miten se vaikutti nuoren myöhempään elämään (Siurala ym. 2019, 21).

Tämän jälkeen siirryttiin vasta varsinaiseen kertomusten kerronnalliseen erittelyyn/analyysiin. Nuorten tarinoiden kerronnallisessa erittelyssä keskeisiä asioita olivat siis kronologia (tapahtumakulut, toisiaan seuraavat asiat), juoni (joka vie tapahtuma ketjuja eteenpäin/ydinajatus), eheyttävät tekijät (minkälaiset tekijät kannattelevat juonta, pitävät eheänä). Erittelyn tuloksena saadaan vastaus kysymykseen mikä on etsivän nuorisotyön rooli nuoren kasvuprosessissa ja mitkä ovat olleet eheyttävinä tekijöinä. (Siurala ym. 2019, 20.) Kerronnallisen erittelyn mukaan Kipinäryhmän nuoret kokivat eheyttäviksi tekijöiksi mm. turvallisen ja hyväksyvän ryhmän, uudet ystävät, ohjaajat, onnistumisen kokemukset, sai olla oma itsensä. Eli voidaan siis todeta, että työntekijöiden tuki on ollut tärkeitä sekä itse ryhmä ja ryhmätoiminta.

Myös esimiehet/johtoryhmä perehtyivät analyysien tuotoksiin. Esimiehille käytiin kertomassa Storytelling prosessista sekä miten se on koettu etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa. Esimiehille jaettiin kolme Kipinäryhmän merkityksellisintä tarinaa, jotka kuvaavat eniten sitä prosessia mitä nuoret käyvät ryhmätoiminnan aikana läpi ja jotka nousivat esille teemoittelussa (kohtaaminen ohjaajan kanssa, aukkojen paikkaus ja mahdollisuus oppia uutta). Kyseessä on siis katsaus siihen mitä etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa tapahtuu. Tarvittaessa esimiehet pystyvät käyttämään analyysin tuloksia raportointiin, kun kirjoittavat raporttia työntuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta. On tärkeää kysyä, miten tarinallinen arviointi on menettelynä toiminut ja miten sitä voidaan tulevaisuudessa kehittää? Tämä jää johdon päätettäväksi ja mietinnäksi. Koko prosessin tuotoksista kerrotaan Vantaan etsiville nuorisotyöntekijöille sekä nämä kolme merkityksellisintä tarinaa ja Pähkinärinteen nuorisotyön tarinat kootaan yhteiseen vihkoon, joka jaetaan koko Nuorisopalveluiden henkilöstölle.

8 MITÄ JÄI KÄTEEN – TULOKSET

Usealle Kipinäryhmän nuorelle oli etukäteen lähetetty kirje sähköpostitse tai somen välityksellä missä heitä pyydettiin kertomaan oman tarinansa ja se, miten etsivä nuorisotyö ja Kipinäryhmä on vaikuttanut heidän elämäänsä. Kirjeessä oli joitain kysymyksiä, jotta nuoret pystyivät hieman hahmottamaan mitä tarinoiden pitäisi pitää sisällään sekä mihin toivoimme saavamme tarinan avulla vastauksen. Tarinoiden pituudelle ei annettu rajoja eli se pystyi olemaan muutamasta rivistä useampaan A4-arkkiin. Muutamalle nuorelle tarinan kirjoittaminen oli haaste ja heidän oli mahdollista tavata ohjaaja ja kertoa oma tarina haastattelun muodossa. Kyseessä oli kerronnallinen, narratiivinen haastattelu, jonka tavoitteena oli koota kertomukset opinnäytetyön aineistoksi. Tämä kerronnallinen haastattelutapa tuki erinomaisesti tarinallista arviointia eli Storytelling-konseptia.

Näiden nuorten kertomusten avulla pyritään ymmärtämään nuorten menneisyyttä sekä kertomusten kautta nuorten identiteetit rakentuvat merkittävästi sekä näiden kertomusten kautta ryhmän ohjaajat pystyvät arvioida omaa työskentelyään sekä ryhmätoimintaa.

Tarinoita tuli lopulta yhdeksän kappaletta, joista kuusi kirjallisena tarinaversiona, kaksi haastatteluna ja yksi ryhmähaastatteluna. Yllättävän haastavaa oli saada tarinoita nuorilta, vaikka mahdollisuutena oli myös työntekijän tapaaminen ja tarinan kertominen haastattelun muodossa. Kukaan nuorista ei halunnut kertoa tarinaansa videon muodossa, vaikka tämäkin oli mahdollista. Olisin odottanut hiukan enemmän kertomuksia, sillä kyselyitä lähetettiin kuitenkin reilu parikymmentä. Pyyntöjä pyrittiin lähettämään myös niille, joiden voisi kuvitella kirjoittavan, vaikka muutaman rivin. Muutamat nuoret vastasivat, että voisivat kirjoittaakin tarinan mutta eivät koskaan lähettäneet kertomuksia, vaikka muutamia kertoja kysyin uudestaan ja lisääikää annettiin.

Yhtenä haasteena tarinoiden saamiseen oli nuorten puutteelliset yhteystiedot eli työntekijöillä ei ollut ajankohtaisia tietoja nuorista. Nuorten paperit hävitetään jonkin ajan kuluttua nuoren lähdettyä ryhmästä. Nyt jälkikäteen mietittynä olisi tietoja ehkä löytynyt Parentista (PAR – asiakas- ja tilastointijärjestelmä). PAR-järjestelmä on etsivään nuorisotyöhön ja työpajoille suunniteltu Excel-pohjainen asiakas- ja tilastointijärjestelmä. Toisaalta olen ihan tyytyväinen edes tähän tulokseen, joka on mielestäni hyvinkin suuntaa antava sekä antaa varmasti oikean kuvan siitä työstä mitä teemme ja miten sitä teemme.

Tarinoiden pituus oli muutamasta kappaleesta yli sivun mittaisiin kertomuksiin. Mielestäni nuorten ääni tuli tarinoiden kautta hyvin läpi, se mitä he olivat kokeneet ja se, miten etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta oli vahvistanut heitä. Jokainen nuori toi sen verran asioita esille, kun itse koki tärkeäksi, osa jätti ehkä kertomatta jotain työntekijän mielestä oleellista, joka toki mietitytti, että miksi näin? Toisaalta narratiivisessa analyysissä nuoret kertovat menneestä elämästään, eikä täsmällistä kuvausta siitä mitä

on tapahtunut tai miksi jotain on tapahtunut. Koska kertomukset ovat aina tulkinnallisia niin on hankala muodostaa mitä se on nuorelle merkinnyt: ”me tulkitsemme ja muuntelemme omaa elämäkertomustamme ajan kuluessa”. (Siurala ym.2019, 19.) Muutamien tarinoiden kohdalla huomasin, että nuoret kertoivat tarinan eri järjestyksessä, kun se oikeasti oli mennyt. Nuoren tapa kirjoittaa tapahtumat uudelleen voi kertoa siitä, miten hän haluaisi itse ne ymmärtää (mt., 2019, 19).

Tarinoita lukiessa tuli todella hyvä olo, työ mitä teemme on tärkeitä ja nuoret arvostavat sitä. Nuoret, jotka lähettivät kertomuksia, olivat lähteneet ryhmästä yli kaksi vuotta sitten, mutta pääsääntöisesti nuoret olivat lähteneet vuoden sisällä ryhmästä. Kaikki tarinat olivat positiivisia eivätkä nuoret olleet kokeneet mitään negatiivista. Kipinäryhmän aikana nuoret olivat kokeneet ryhmätoiminnan turvalliseksi ja tärkeäksi. Tämä on tietenkin näin työntekijän näkökulmasta mahtava asia ja nostaa oman työnarvoa mutta ajatteleeko kaikki nuoret samalla tavalla? Olisi ollut mielenkiintoista saada myös niitä tarinoita, joiden Kipinäryhmä polku ei ehkä mennyt ruusuisasti. Tosin he ovat varmaan halunneet jo unohtaa ryhmän ja jatkaa eteenpäin.

Kuinka paljon tarinoihin vaikutti se, että nuoret tunsivat ohjaajan, jolle lähettivät kertomuksen ja tiesivät myös, mihin tarkoitukseen tarinoita kerättiin? Tai haastattelussa oli tuttu ohjaaja eikä joku vieras ihminen.? Olisiko tarinat muuttaneet muotoaan, jos nuoria olisi lähestynyt joku muu, kun tuttu ohjaaja tai olisivatko nuoret silloin edes osallistuneet tarinalliseen arviointiin? Luulen, että osa nuorista ei olisi osallistunut ollenkaan arviointiin, jos heitä olisi lähestynyt joku muu kuin tuttu ohjaaja. Voi olla, että osa nuorista kertoi tarinansa hieman totuutta muuttaen ja jättivät mainitsematta kipeitä asioita elämässään joko tiedostaen tai alitajuisesti. Tämä voi olla mahdollisesti myös jonkinlainen suojautumiskeino sitä pahuutta kohtaan mitä ovat kohdanneet elämässään. Ehkä nämä nuoret eivät halunneet enää miettiä menneitä vaan haluavat keskittyä voimaantumiseen ja siihen, että heillä menee nyt ihan hyvin. He ovat ehkä käyneet näitä kipeitä asioita terapeutin tai muun hoitotahon kanssa eivätkä enää halua palata asioihin. Suurimmalla osalla tarinan kirjoittaneista nuorista asiat ovat edenneet hyvin.

Pystyinkö aineistoni avulla ”ratkaisemaan” kehittämistehtäväni kysymykset; minkälaisia vaikutuksia etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnalla on ollut nuoriin, mikä on ollut ohjaajien rooli nuoren kasvuprosessia ja mitkä ovat olleet eheyttävinä tekijöinä ja mitkä ovat kokemukset Storytelling- tarinallisen arvioinnin käytöstä etsivän nuorisotyön arvioinnissa?

Opinnäytetyön tuloksista selviää, että etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnalla on iso vaikutus nuoriin. Kohtaaminen ohjaajien kanssa on onnistunut ja ryhmään on pystytty luomaan hyvä ilmapiiri. Hyvän ilmapiirin luominen ei ole vain keskustelua vaan siihen liittyy keskeisesti yhdessä tekeminen ja toimiminen (Dunderfelt 2016, 139). Kipinäryhmässä ohjaajat ja nuoret tekevät ja toimivat yhdessä, oli sitten kyse ruoan laitosta, taidemaalauksesta kun taloustaitotehtävistä. Ehkä tämä on yksi ohjaajien valttikorteista millä luoda turvallinen ryhmä eli ohjaajat kohtaavat nuoret samalla viivalla ja tasavertaisena. Nuorten on helppo kohdata ohjaaja, kun hän ei ole ns. opettajan roolissa vaan siinä vieressä tekemässä samoja juttuja kuin itse nuori. Näistä muutamasta nuorten kommentista nousee parhaiten esille-ohjaajan tärkeä rooli.

” Ohjaajat ovat pitäneet keskusteluita yllä, huolehtineet meistä, kannustaneet ja ennen kaikkea naurattaneet” (Tyttö 18 v.)

” Ohjaajien kohtaaminen oli aina niinku mun mielestä aina avointa” (muu 25 v)

” En mä tiedä, tuli sellainen tunne et joku välittää ja jotain oikeesti kiinnostaa et miten mulla menee ja sitten tuli sellainen tsempattu olo tai silleen et joku oikeesti halua et sulla menee niinku hyvin” (tyttö 24v)

Kerronnallisen erittelyn kautta nuorten tarinoista ilmeni eheyttäviksi tekijöiksi seuraavia asioita, jotka kuvastavat myös ryhmän hyvää ilmapiiriä sekä kohtaamista ohjaajan kanssa. Näitä olivat luottamus, porukkaan kuuluminen, turvallinen ryhmä, hyväksyvä ilmapiiri. Suurin osa nuorista on ryhmässä useamman kuukauden, osa jopa vuoden verran. Tässä ajassa ehtii syntymään tärkeä luottamussuhde nuoren ja ohjaajan välillä. Tätä luottamusta ei luoda lyhyessä ajassa vaan siihen voi mennä useampi kuukausi. Nuoren voimaannuttaminen edellyttää pitkäaikaista auttamista ja tukemista.

8.1 Mitä teemoista nousi esille?

Seuraavat teema-alueet nousivat esille nuorten tarinoista luokitellessa etsivän nuorisotyön merkityksellisempiä tapahtumia. Teema-alueet ja teemataulukko yhteisen analyysin tueksi on kuvattu tarkemmin liitteessä 2- 3.

- Mahdollisuus oppia uutta- Elämänhallinnan ja sosiaalisten taitojen kehittyminen
- Etsivän nuorisotyön moninaiset toimintaympäristöt
- Turvallinen ja hyväksyvä ympäristö - vastaanottava ilmapiiri, jossa saa olla oma itsensä
- Aukkojen paikkaus – Nuoren tukeminen eri nivelvaiheiden ja epävarmuuksien läpi kohti oman näköistä aikuisuutta ja työelämää
- Kohtaaminen etsivän nuorisotyöntekijän kanssa
- Uusien ystävien löytäminen
- Voimaantuminen

Teemoittelussa kolmeksi tärkeimmäksi teemaksi eli missä etsivän nuorisotyön ryhmätoiminta on onnistunut parhaiten, nousivat seuraavat kohdat: 1.kohtaaminen ohjaajan kanssa, 2. Aukkojen paikkaus ja 3. mahdollisuus oppia uutta. Kaverit sekä voimaantuminen nousivat myös esille nuorten tarinoista. Seuraavassa osioissa kuvaan tarkemmin kolmea tärkeintä teemaa.

8.1.1 Kohtaaminen ohjaajan kanssa

Kaikista tärkein teema oli kohtaaminen ohjaajan kanssa, jokaisessa tarinassa tämä teema nousi jollain tavalla esille. Tämän takia haluan avata kyseistä teemaa hieman enemmän. Tämä osoittaa sen, että Kipinäryhmän omaohjaaja/ohjaajat olivat nuorille tärkeitä, heidän rooli on monissa tarinoissa suuri. Tässä muutamia siteerauksia nuorten tarinoista mistä ohjaajien sekä kohtaamisen tärkeys ilmenevät.

” Ohjaajat ovat pitäneet keskustelua yllä, huolehtineet meistä ja kannustaneet. Minua ei jätetty hetkeksikään tyhjän päälle ja pystyin

luottamaan siihen, että jos joku huoletti minua, pystyin siitä ohjaajille puhumaan”

”Kohtaaminen ohjaajien kanssa oli aina avointa ja jotenkin avoimuutta oli myös, että sai olla tekemättä mitään ja saa olla huonolla tuulella”

” Tunne, et joku välittää ja jotain oikeesti kiinnostaa et miten sulla menee ja sitte semmost niinku tuli semmoinen tsemppattu olo tai silleen joku oikeesti sillee halua et sul menee niinku hyvin.”

Ystävällisyys, kunnioitus ja ajan antaminen ovat avainsanoja luottamusta tavoiteltaessa ja jo näiden siteerauksien pohjalta voi kyllä sanoa, että Kipinäryhmässä on luottamus tavoitettu. Luottamus on elinvoimaa lisäävä tekijä. Luottamus lisää nuoren toivoa ja uskoa tulevaisuuteensa. Kipinäryhmässä nuoret ovat kohdanneet luotettavia ihmisiä ja se on voimistanut heidän toivon tunnetta tulevaisuutta kohtaan. Raatikainen (2015) mainitsi, että luottamuksella on todettu olevan psykologisia vaikutuksia ihmisiin. Luottamuksen kautta parannetaan ihmisen tyytyväisyyttä, elämänlaatua ja terveyttä. (Raatikainen 2015, 18.)

Kohtaaminen on yksi tärkeimmistä työvälaineistä etsivässä nuorisotyössä. Ei ole ihan sama, miten se tapahtuu sillä, ensi kohtaaminen on tärkeä monella tapaa ja silloin luodaan luottamuksen perusta. Nuoren ja ohjaajan ennako-odotukset, asenteet ja motiivit, voivat vaikeuttaa luottamuksen syntyä. Tämän asian nosti myös Kimmo Hiltunen opinnäytetyössään, jossa hän käsitteli etsivän nuorisotyöntekijän kohtaamista nuoren kanssa. (Hiltunen 2016,16.)

Kohtaamisten alkuvaiheessa on tärkeitä kohdata nuori kunnioittavasti, ystävällisesti ja ajan kanssa. Nuoren luottamus ei rakennu välttämättä nopeasti, sillä luottamus kehittyy aina yksilöllisesti, eikä ole yhtä ja oikeaa tapaa, miten toisen luottamuksen saa saavutettua. Nuorelle täytyy jäädä tunne, että työntekijällä ei ole kiire eikä nuoren ongelmia pyritä ratkaisemaan nopeasti sekä hänet täytyy kohdata myös tunteen tasolla ja olla aidosti läsnä. (Raatikainen 2015, 71.)

Hiltunen (2016) nosti esille myös toisen mielenkiintoisen asian ensi kohtaamisesta nuoren kanssa, joka on ohjaajan tiedostamaton ennakkokäsitys nuoresta. Ohjaaja kantaa myös mukanaan omia epäonnistumisia kohtaamisessa nuoren kanssa. Nuori voi muistuttaa ohjaajaa jostain aikaisemmasta ohjaustilanteesta, joka ei ole jostain syystä onnistunut ja tämä voi alitajuntaisesti vaikuttaa ohjaajan työskentelyyn ja nousta uudessa ohjauksessa pintaan. Nämä tunteet eivät ole vaarallisia vaan ne ovat hyvä tiedostaa, jotta ohjaaja osaa itse työskennellä asian kanssa ja pääsee asiasta yli. Vaikka tarinoiden pohjalta näyttäisi siltä, että Kipinäryhmän ohjaajat ovat pystyneet luomaan luottamuksen nuorten kohtaamisessa luottamusta ei aina ohjaustyössä saavuteta ja se on vain hyväksyttävä. (Hiltunen 2016,17.)

8.1.2 Mahdollisuus oppia uutta

Aukkojen paikkaus ja Mahdollisuus oppia uutta nousivat toiseksi eniten esille teemoittelussa. Tämä ei tullut mitenkään yllätyksenä, kun mietitään, että Mahdollisuus oppia uutta tarkoittaa etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa nuoren elämänhallinnan ja sosiaalisten taitojen kehittymisen sekä nuoren identiteetin ja minäkuvan vahvistamista ja vahvuuksien esiintuomista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 22). Jotta nuoren identiteetti ja minäkuva vahvistuvat, tarvitsee hän tunteen siitä, että kykenee aidosti vaikuttamaan omaan elämäänsä. Voimaantunut nuori on rohkea, tulevaisuuteen orientoitunut ja hänellä on sosiaalisia taitoja. (Räsänen 2006, 79 – 80.)

Nuori saa myös ryhmässä mahdollisuuden kokea yhteenkuuluvuuden ja voimaantumisen tunteita. Ihmisen voimaantumisesta on esitetty lukuisia tutkimuksia, teorioita, kirjoituksia ja selvityksiä. Nuorten voimaantumisessa korostuu pyrkimys auttaa heitä löytämään omat voimavaransa ja ottamaan vastuu omasta kasvusta. (Siitonen 1999, 13-14.) Siitonen kirjoittaa, että voimaantuminen on henkilökohtainen, nuoresta itsestään lähtevä prosessi. Työntekijä ei voi tuottaa nuorelle voimaantumista, mutta jotta voimaantumisprosessi olisi mahdollinen toimintaympäristön olosuhteet voivat olla merkityksellisiä ja siihen voi työntekijä yrittää vaikuttaa monilla mahdollistavilla hienovaraisilla ratkaisuilla. Kun nuori kokee ilmapiirin arvostavana, heijastuu voimaantuneista ihmisistä myönteisyys. (Siitonen 1999, 14, 61, 118.)

Myös Kipinäryhmän olosuhteet koetaan turvalliseksi ryhmäksi eli se on merkityksellinen ja nuoren voimaantuminen on kyseisessä ympäristössä todennäköisempää kuin paikassa missä nuori ei koe olevansa turvassa tai hänen ei ole hyvä. Tässä muutama sitaatti nuorten tarinoista, joista nousee teema Mahdollisuus oppia uutta:

” En ole käynyt missään näin tiiviisti seitsemännen luokan jälkeen. Huomasin olevani avoimempi, puhelimaampi, iloisempi. Huomasin kuuluvani jonnekin ja minun annettiin olla oma itteni” (tyttö 18 v)

” Kipinä ei pelkästään auttanut minua pystymään normaaliin arkeen tai ihmissuhteisiin yrittämistä vaan myös innostumaan liikkumaan edes vään enemmän, joka ei ole kiinnostanut minua pitkään aikaan” (tyttö 22 v)

8.1.3 Aukkojen paikkaus

Aukkojen paikkaus käsittää etsivän nuorisotyöntekijän tuen nuorelle eri nivelvaiheiden ja epävarmuuksien läpi kohti oman näköistä elämää. Nivelvaiheilla tarkoitan tässä kohtaa niin Kipinäryhmästä siirtymistä eteenpäin esim. Työpajoille, opiskelemaan kuin terveydenhuollon tuen piiriin.

”Kipinän loppuessa kanssani puhuttiin paljon siitä miten haluan jatkaa eteenpäin. Haluanko vielä työpajalle, töihin tai esimerkiksi aikuislukioon. Minua ei jätetty hetkeksikään tyhjän päälle ja pystyin aina luottamaan siihen, että jos joku asia huoletti minua, pystyin siitä puhumaan ohjaajalle” (tyttö 18 v)

Niin etsivän nuorisotyön kun Kipinäryhmän nuoret ovat kohdanneet elämässään monia epävarmuuksia. Monilla nuorilla on työttömyyttä, opiskeluita jäänyt kesken, mielenhyvinvoinnin kanssa haasteita. Nuoret toivat tarinoissaan paljon esille tätä epävarmuutta; on pitkiä sairauslomia, masennusta, erilaisia pelkotiloja, ahdistusta, toivottomuutta. Ei ole oikeastaan mitenkään ihmeellistä, että näiden haasteiden parissa taisteleville nuorille voi olla vaikea hakea itselleen apua. Avun hakemisen esteiksi on tutkimuksissa havaittu leimautumisen pelko ja häpeä, halu selviytyä itse ilman apua, muiden ihmisten kielteisten reaktioiden ja luottamuksen menettämisen pelko (Määttä & Määttä 2015, 52-56).

Etsivä nuorisotyöntekijä joutuu välillä paikkaamaan muiden hallintokuntien aukkoja. Tarkoittaen sitä, että monet nuoret eivät ole välttämättä saaneet omaa ääntä kuuluviin eri viranomaisten kanssa tai nuori ei ole päässyt tarvittavan tuen piiriin. Tämä käy ilmi myös Määttäsen tekstistä mikä on kerätty nuorten haastatteluiden pohjalta. Näistä haastatteluista käy ilmi, että useat masennusoireilusta tai kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta kärsivät nuoret kokivat muita nuoria huomattavasti useammin, etteivät olleet saaneet tukea mielialaansa liittyviin asioihin. (Määttä & Määttä 2015, 52-56.) Voitaisiinko näitä aukkoja paikata, jos olisi enemmän palveluita sosiaalisessa mediassa? Joillekin nuorille tämä voisi olla hyvinkin tarpeellinen sillä useat etsivän nuorisotyön nuoret viettävät hyvinkin paljon aikaa kotona ja netissä. Pelastakaa Lasten kyselyn mukaan digitalisaatiolla tulisi juuri vastata tähän nuorten tarpeisiin ja paikata heidän kokemiaan aukkoja palvelujärjestelmässä. (Pelastakaa Lapset 2019).

Samaisen kyselyn mukaan nuoret eivät tiedä välttämättä palveluista tai miten päästä näiden palveluiden piiriin. Nuorelle avun hakeminen ei ole aina helppoa sen lisäksi, että nuori voi kokea häpeän tunnetta niin nuoren voimat voivat myös olla lopussa sekä hän ei tiedä miksi on paha olla. Eikä nuori välttämättä tiedä kuka häntä voisi auttaa. Voisiko Chat olla joissain palveluissa yksi mahdollinen ensimmäinen yhteydenoton tapa? Tämä tapa voisi helpottaa monenkin nuoren yhteydenottoa, varsinkin jos sen voisi tehdä anonymisti. Tällöin valta säilyisi nuorella. Keskustelu ensimmäiseksi anonymisti ammattilaisen kanssa tarjoaisi nuorelle mahdollisuuden miettiä mistä kyse ja kuka tai mikä voisi häntä auttaa. Mielenterveysseuran Sekaisin-Chat on onnistunut erinomaisesti tuomaan palveluitaan someen. Chatiin tuli yli 115 000 yhteydenottoa vuonna 2018. (Pelastakaa Lapset 2019.)

Etsivä nuorisotyöntekijä ei tee nuoren puolesta asioita vaan yhdessä nuoren kanssa. Työntekijä on nuoren kanssa samalla puolella pöytää ja toimii tarvittaessa nuoren äänenä eri viranomaisten tapaamisissa. Toisaalta etsivän nuorisotyöntekijän ei ole tarkoitus korvata jo olemassa olevia palveluita vaan täydentää niitä. On erittäin tärkeätä, että etsivä nuorisotyöntekijä tuntee hyvin palvelukentän sekä tekee tiivistä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 22-23.)

8.1.4 Uudet ystävät

Haluan nostaa vielä yhden tärkeän teeman nimittäin Uusien ystävien löytäminen. Monet Kipinäryhmän nuorista ovat olleet yksinäisiä, joilla ei ole pahemmin ystäviä. Tarinoiden perusteella he ovat ryhmästä niitä saaneet, joka on upea asia.

”Sain Kipinästä myös muutaman varmasti elinikäisen ystävän, joista on tullut mulle tosi tärkeitä” (tyttö 17 v.)

Sain tutustua ihaniin ihmisiin, joiden kanssa pidän yhteyttä edelleen”(VP 22 v)

Tapio Kuure (2015) on tehnyt yhteenvedon Nuorten sosiaalisen vahvistamisen teoreettisista lähikäsitteistä ja lähestymistavoista ja yhteenvedosta ilmenee myös, että monet tutkijat/teoriat ovat todentaneet, että yksinäisyys on yksi syrjäytymisen syy. Yksinäisyys voi rakentua eri tavalla riippuen iästä ja voi ilmetä eri lailla koululaisilla, kodista irtaantuvilla nuorilla kuin esim. vanhuksilla Yksinäisyys yhdistyneenä alisuoriutumiseen vahvistaa syrjäytymisriskiä. (Kuure 2015, 24.) Yksinäisyys näkyy myös Kipinäryhmässä. Monet nuoret ovat olleet vuosia kotona, ilman ystäviä. Syynä on usein ollut koulukiusaaminen, joka on jättänyt nuoreen arvet, joiden parantamiseen menee vuosia. Lähisuhteiden luottamuksen, minäkuvan ja itsetunnon vahvistuttua, nuori voi kokea sosiaalista vahvistumista. Tähän Kipinäryhmässä juuri pyritään.

9 JATKOTYÖSKENTELEY – miten tästä eteenpäin?

Storytelling- tarinallista arviointia tullaan varmasti käyttämään vielä jollain tavalla etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa. Se kuinka usein arviointia tehdään, on vielä avoimena. Onko kerran vuodessa hyvä aika väli vai kenties puolentoista vuoden väliajoin? Yhtään useammin ei arviointia kannata tehdä, sillä ryhmätoiminnasta ei välttämättä lähde vuodessa kovinkaan montaa nuorta pois. Varsinkin, jos toiveena olisi saada enemmän vastauksia yhtäikää.

Yksi vaihtoehto on toki, että jokainen nuori kirjoittaisi tarinan tai häntä haastateltaisiin juuri ennen lähtöään, mutta onko tämä sitten sitä nuorilähtöistä ja vapaaehtoista toimintaa mitä etsivä nuorisotyö on? Toisaalta tarinallinen arviointi voisi olla

vapaaehtoinen vaihtoehto, jolloin nuorelle itselleen jäisi valta valita osallistuuko hän tarinalliseen arviointiin vai ei. Tarinallinen arviointi ei toki sovi kaikille nuorille vaan voidaan kokea ahdistavaksi.

Tarinallisen arvioinnin avulla saadaan nuorten ääni kuuluviin hieman eri tavalla, kun tavanomaisissa kyselyissä ja samalla tuottaa laadullista eli kvalitatiivista tietoa etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnasta ja sen vaikutuksista. Tämän laadullisen tutkimuksen avulla pyrittiin ”löydöksiin” ilman tilastollisia menetelmiä. Laadullisessa tutkimuksessa käytettiin nuorten tarinoita, kun taas esimerkiksi Sovari-kyselyn tulokset perustuvat lukuihin. (Kananen 2015, 29.)

Iso haaste tarinallisessa arvioinnissa on, että miten saada niiden nuorten ääni kuuluviin, joille kirjoittaminen ja sanojen tuottaminen on vaikeampaa. Olisiko heille videoiden tekeminen luontevampaa esimerkiksi animaation keinoin? Vantaan Nuorisopalveluilla on mahdollista kuvata animaatiota Animaatioasemalla sekä Kipinäryhmästä löytyy Ipadit joilla pystyy kuvaamaan yksinkertaisia videoita, joten tämä voisi olla hyvinkin mahdollinen vaihtoehto, jos nuorella itsellä on siihen kiinnostusta. Tai saisiko näistä nuorista tutkimushaastattelun keinoin enemmän irti, pohjimmiltaanhan tämä toimii samoilla keinoilla kuin normaali vuorovaikutuksellinen keskustelu kasvokkain? (Ruusu vuori & Tiittula 2009, 22).

Oli kyseessä sitten nuoren ja ohjaajan välinen keskustelu tai haastattelija ja haastattelijan välinen haastattelutilanne, kummassakin kysymme kysymyksiä, teemme oletuksia ja olemme vuorovaikutuksessa toistemme kanssa (Ruusu vuori & Tiittula 2009, 22).

Toisaalta olisiko keskustelu luontevaa, jos haastateltavalle puheentuottaminen on vaikeaa? En usko, enemminkin haastattelija tuottaisi kysymykseensä itse vastauksia, jotka haastateltava sitten vahvistaisi. Olisiko tämä tässä vaiheessa luotettava haastattelu vai enemmänkin haastattelijan olettamuksien pohjalta tehty kysely? (Ruusu vuori & Tiittula 2009, 31.)

Pilotointi oli mielenkiintoinen, antoisa kokemus vaikka jokseenkin hidas prosessi. Tämä hitaus ei johtunut minusta tai ryhmästä vaan siitä, kun pilotointiin kuului säännöllisiä tapaamisia/koulutuksia muiden pilotointiin osallistuvien tahojen kanssa. Itse

Storytelling prosessiin meni toki myös aikaa, eikä tarinallista arviointia tehdä lyhyessä ajassa varsinkaan, jos tarinoita tulee enemmän tai haastateltavia nuoria on useampi. Tarinoiden analysointiin ja haastatteluiden litterointiin on hyvä varata riittävästi aikaa. tarinat itsessään olivat antoisia ja itsetuntoa kohottavia, sillä niistä kuvastui kuinka tärkeitä työtä teemme ja se, että teemme asioita oikein. Harmillisinta toki oli se, mistä jo aiemmin mainitsin, että kriittistä palautetta ei toiminnasta tullut, joten mitä ryhmätoiminnassa voisi tehdä toisin jäi ilman vastausta.

Pilotointi etsivän nuorisotyön ryhmätoiminnassa on todettu onnistuneeksi. Tarinallisen arvioinnin menetelmää voisi kokeilla myös etsivän nuorisotyön yksilötyössä. Uskon, että tämä arviointimalli voisi toimia myös yksilötyössä ja sillä saataisiin laadullisia tuloksia yksilötyön vaikuttavuudesta etsivän nuorisotyön piirissä olevien nuorten tilanteista. Tämä vaatisi sen, että työntekijöillä olisi aikaa toteuttaa tarinallinen arviointi sillä tämä arviointiprosessi on melko aikaa vievää. Toisaalta yksilötyön puolella tarvittaisiin myös joku, joka organisoi koko prosessin. Tämä henkilö lähettäisi aktivointikirjeet nuorille sekä tarvittaessa haastattelisi nuoria. Yksilötyön puolella arviointi voisi hyvinkin tehdä vuosittain sillä nuoret vaihtuvat tiheämmin. Olisi mielenkiintoista saada koko etsivän nuorisotyön kentältä laadullista tietoa työskentelystä ja sen vaikutuksista.

10 LÄHTEET

Dunderfelt, Tony 2016. Läsnaoleva kohtaaminen. Jyväskylä:PS-kustannus

Heikkinen, Hannu 2018. Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa Lundholm Piia&Herranen Jatta (toim.) Sosiaalisen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu.Helsinki, 172

Hiltunen, Kimmo 2016. Luottamuksellisen ohjaussuhteen rakentamiseen tarvittavat työvälineet etsivässä nuorisotyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö

Hyvärinen, Matti 2004. Kertomuksen tutkimus. Internet pdf-julkaisu. Viitattu 09.12.2019. <https://docplayer.fi/412868-Kertomuksen-tutkimus-matti-hyvarinen.html>

Hyvärinen, Matti & Löyttyniemi, Varpu 2005. Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2.painos.Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 189-222

Hyyppänen, Heidi 2013. Narratiivinen tutkimus-vanhempien kokemuksia huoltoriidasta. Lapin yliopisto,yhteiskuntatieteiden tiedekunta Pro gradu -tutkielma.

Hänninen, Vilma 2018. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2.5.,uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus, 196.

Jyväskylän yliopisto 2015. Narratiivinen analyysi. Internet-julkaisu. Viitattu 09.12.2019 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/narratiivinen-analyysi>

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Suomen yliopistopaino Oy

Kananen, Jorma 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Suomen yliopistopaino Oy.

Kinnunen, Riitta 2016. Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus. Työkaluna sosiaalisen vahvistumisen Sovari-mittari. Valtakunnallinen työpajajyhdistys ry.

Koivuranta, Reija & Rasi, Sanna 2008. Rikkaalla, rakkaella, - opas etsivään nuorisotyöhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö

Kuure, Tapio 2015. Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ja asema nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmässä. Teoksessa TPY- Valtakunnallinen Työpajayhdistys Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina. Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia. TPY- Valtakunnallinen työpajayhdistys, 8-10 ja 25-27.

Lundbom, Piia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalisen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu.Helsinki.

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundholm Piia & Herranen Jatta (toim.) Sosiaalisen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu.Helsinki, 13-18.

Mikkonen, Irja 2011. Vertaistuki osana sosiaalista vahvistamista.Teoksessa Lundholm Piia & Herranen Jatta (toim.) Sosiaalisen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu.Helsinki, 216-217.

Määttä, Mirja & Määttä, Anne (toim.) 2015. Parempia ratkaisuja koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tukemiseen. Valtion selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2015. Viitattu 14.11.2019.

https://vnk.fi/documents/10616/1456483/VNK+16_2015.pdf/2efb35eb-of6e-4428-93bf-5998df7d983d

Nuorisolaki 72/2006. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060072> Viitattu 8.12.2019

Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285> Viitattu 8.12.2019

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018. Valtakunnallinen Etsivän nuorisotyön käsikirja. Verkkojulkaisu. Viitattu 16.11.2019. <http://www.lanuti.fi/loader.aspx?id=be76a150-cf5f-4fd2-bcf6-70a64c387759>.

Pelastakaa Lapset 2019. Miten palvelujärjestelmä näyttäytyy nuorille? Ja miten digitalisaatio voisi paikata aukkoja? Viitattu 14.11.2019 <https://www.pelastakaalapset.fi/digisosaalityo/nuorten-ajatuksia-palveluista/>

Raatikainen, Eija 2015. Lujita luottamusta – asiakassuhteen rakentaminen sosiaali- ja terveysalalla. Jyväskylä: PS-kustannus

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toimi.) 2009. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Haastattelu, Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2.painos. Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy, 22-32.

Räsänen, Juhani 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut, yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Julkiviestintä Oy: Suomen työvalmennusakatemia julkaisu

Salonen, Saara 2017. Tiedote ”Syrjäytyminen väistää määritelmiä”. Julkaisu Sosiaalivakuutus nettisivustolla. Viitattu 09.12.2019.

<https://sosiaalivakuutus.fi/syrjaytyminen-vaistaa-maaritelmiä/>

Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry 2017. Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuudenodotukset 2017. Verkkojulkaisu. Viitattu 8.12.2019

https://issuu.com/allianssiry/docs/knt17_netti_korjattu

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto. Väitöskirja.

Siurala, Lasse 2019, Storytelling pilottiryhmän tapaaminen 10.9.2019. Vantaa: Monitoimitila Arkki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos – Nuorten syrjäytyminen 2019. Viitattu 16.11.2019. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen

Valtakunnallinen työpajayhdistys 2019a. Miten etsivä nuorisotyö tukee nuoria. Viitattu 6.12.2019. <https://www.tpy.fi/etsivan-nuorisotyon-osaamiskeskus/sidosryhmille/mita-on-etsiva-nuorisotyö/>

Valtakunnallinen työpajayhdistys 2019b. Sosiaalinen vahvistaminen etsivän nuorisotyön tavoitteena. Viitattu 14.11.2019. <https://www.tpy.fi/etsivan-nuorisotyon-osaamiskeskus/etsivalle-nuorisotyontekijalle/sovari/sosiaalinen-vahvistuminen/>

Vantaan Kaupunki/Kipinä -Etsivä nuorisotyö 2019. Viitattu 16.11.2019. https://www.vantaa.fi/ty%C3%B6pajat/kipina/ilman_koulua_tai_tyota/tyopajat/vapa-a-aika/nuoret/tukea_neuvoa_ja_apua/etsiva_nuorisotyö

Vantaan Kaupunki/Nuorten palvelut Ohjaamo 2019. Nettisivusto. Viitattu 16.11.2019.

https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tyo_ja_elinkeinot/apua_tyonhakuun/nuorten_palvelut_ohjaamo

11 LIITTEET

LIITE 1. Nuorten kirje

Hei entiset ihanat nuoret!

Vantaan etsivä nuorisotyö kerää nuorilta kertomuksia siitä mitä he ovat Kipinäryhmässä kokeneet. Nuorten omien kertomusten avulla on tarkoitus kehittää ryhmätoimintaamme ja tehdä sen tuloksia tutuksi päätöksentekijöille.

Minä olen yksi työntekijöistä, joka näitä kertomuksia kerää ja käsittelee. Ja tarvitsisin teiltä tähän apua. Pyytäisin kaikkia halukkaita kirjoittamaan tarinoita. Ne voivat olla lyhyitä (3-4 lausetta) tai pitkiä. Oleellista on kuvata ja pohtia tarinassa sitä mitä Kipinäryhmä on sinulle itsellesi? Mikä omassa elämässä on mahdollisesti muuttunut sen jälkeen, kun on tullut etsivän nuorisotyön piiriin? Miten kohtaamiset ohjaajien kanssa ovat vaikuttaneet omaan elämään? Onko ryhmätoimintamme auttanut oppimaan joitakin asioita? Mikä on siis erilaista nyt kuin ennen Kipinäryhmää?

Missä suhteessa olet mahdollisesti pettynyt Kipinäryhmän toimintaan? Mikä asia ei ole mennyt niin kuin on pitänyt? Mitkä tekijät ovat mahdolliseen näihin asioihin vaikuttaneet?

Eli pyytäisin teitä kuvaamaan, millainen muutos teissä on tapahtunut ollessanne mukana Kipinäryhmässä ja tietysti olisi hienoa, jos pystyisitte kuvaamaan tarinassa mahdollisimman tarkasti, että mitä tehtiin, mitä tapahtui, mikä muuttui ja miksi.

Tarinat voi lähettää minulle joko sähköpostitse (riikka.hellman@xxx xxx) tai myös WhatsAppilla (050 xxx xxx x). Jos et itse halua kirjoittaa, voi sopia minun kanssani tapaamisen ja kertoa tarinan. Minä sitten kirjoitan. :)

Voitte myös vahvistaa tai elävöittää kertomuksianne kuvilla, tai kertoa kertomuksenne kuvin. On myös mahdollista tehdä video merkityksellisimmistä kokemuksista Kipinäryhmässä. Tällaiset kertomukset (teksti, kuva, teksti + kuva, video) voidaan laittaa myös someen (esim. Instagram, WhatsApp, Youtube)

Kiitos tuhannesti avustanne,

Riikka :)

LIITE 2. Teemoittelut tarinoista

	Nimi	Ikä	Sukupuoli	Mahdollisuus	Nuorisotyö	Turvallinen	Aukkojen p	Kohtaam	Uusien yst	Voimaant	Yhteensä teemoja	
1	K	18	N		x	x	x	x	x	x	6	
2	VP	22	N				x	x		x	3	
3	MJ	17	N	x	x	x	x	x	x	x	7	
4	R	17	N				x	x	x	x	4	
5	J	20	N	x				x			2	
6	A	25	muu	x		x		x			3	
7	O	17	poika	x		x	x	x		x	5	
8	M	24	tyttö	x			x	x			3	
9	MX	23	muu	x		x		x			3	
Yht				6	2	5	6	9	3	5	36	

LIITE 3. Teemojen selitys

Etsivän nuorisotyön merkitysten luokitus teemoittain. Pohjana käytetty tarinallisen arvioinnin opaskirjan teemoja. Muokkasimme hieman alkuperäisiä teemoittelua sekä lisäsimme yhden uuden sillä muutamat kohdat olivat enemmänkin nuorisotalotyöhön liittyviä. Nuorten kertomuksista tunnisti seuraavat 7 teemaa. Alla esimerkkejä teemoista ja sulkeissa yleisyys:

1. Mahdollisuus oppia uutta (16,37 %)

Etsivä nuorisotyön ryhmätoiminta vahvistaa nuoren identiteettiä, vahvuuksia, kuulluksi tulemista, minäkuvaa. Nuori saa ryhmässä mahdollisuuden kokea yhteenkuuluvuuden ja onnistumisen sekä voimaantumisen tunteita.

Voimaantuminen edellyttää myös kokemusta kuulluksi tulemisesta.

2. Kohtaaminen etsivä nuorisotyöntekijän kanssa (25 %)

Kohtaaminen etsivän nuorisotyöntekijän kanssa oli kaikista merkityksellisin kokemus nuorten kertomusten perusteella. Työntekijän tärkein ominaisuus nuorta kohdatessa on empaattisuus, herkkyys asettua nuoren asemaan ja joustava reagointi hänen tarpeisiinsa ja pitkäjänteinen työskentely nuoren kanssa. Etsivä nuorisotyöntekijä on kuunteleva, luotettava, turvallisuutta tuova aikuinen. Työntekijän empaattisuus ja aitous edistää turvallisen ja myönteisen suhteen syntymistä

3. Aukkojen paikkaus (16,37 %)

Nuoren tukemista eri nivelvaiheiden ja epävarmuuksien läpi kohti oman näköistä elämää. Etsivässä nuorisotyössä joutuu paikkaamaan muiden hallintokuntien jättämiä aukkoja. Luottamuksellisuus näkyy siinä, että nuori saa oman äänensä kuuluviin ja työntekijän tehtäväksi jää kuulemansa vahvistaminen. Tämä voi koskettaa nuorten työpajoille tai jatko-opiskeluihin siirtymistä, tukiverkoston luomista

4. Turvallinen ja hyväksyvä ympäristö (13,89 %)

Paikka, jossa on rento, hyväksyvä ja vastaanottava ilmapiiri, jossa voi olla oma itsensä. Paikka, jossa nuori otetaan vastaan juuri sellaisena, kun on, tukemalla nuoren kasvua ja itsenäisyyttä sekä edistetään yhdenvertaisuutta. Nuoret ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan, etnisestä

alkuperästään, mielipiteestään tai terveydentilastaan liittyvästä syystä. Nuorilähtöistä toimintaa, jossa edetään nuoren tahtiin ilman.

5. Uusien ystävien löytäminen (8,33 %)

Suurin osa Kipinäryhmän nuorista on yksinäisiä ja vailla ystäviä. Nuoret kertovat löytäneensä ryhmästä uusia ystäviä sekä kuinka tärkeitä se on ollut. Ystävyysuhteet ovat tukeneet nuorten henkilökohtaista ja sosiaalista kehittymistä, tuoneet myönteisiä kokemuksia sekä vahvistaneet sosiaalisia taitoja.

6. Nuorisotyön moninaiset toimintaympäristöt (5,56%)

Nuorten kertomukset merkityksellisistä kokemuksista nousivat erilaisista nuorisotyön työmuodoista. Nuorisotyön toimintaympäristöt ovat laajat (talotyö, katutyö, ryhmät, Netari jne.) mutta etsivän nuorisotyön asiakkaat eivät näihin päädy ainakaan kertomusten mukaan. Syy on varmasti myös ikä, sillä pääsääntöisesti nuorisotyön toiminta on suunnattu alle 18-vuotiaille. Tässä kohdassa se tarkoittaa nuorten työpajatoimintaa sekä etsivää nuorisotyötä. Nuorista vain kaksi mainitsi jonkun muun toimintaympäristön, kun etsivän nuorisotyön kentän.

7. Voimaantuminen (13,89 %)

Nuorten voimavarojen ja elämänhallinnan paraneminen. Nuori voi aloittaa 1-päiväisenä ja kun saa itseluottamusta, onnistumisen kokemuksia hänellä on edellytykset voimaantumiseen. Jotta voimaantumisprosessi on merkityksellisistä, täytyy toimintaympäristön olosuhteet olla kunnossa. Voimaantuminen edellyttää siis kokemusta kuulluksi tulemisesta.